

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน
โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก
ปีงบประมาณ 2546

028.5
ร451

สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

028.5

5451

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน
โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก
ปีงบประมาณ 2546

15 ส.ค. 2547

สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ท237758

028.5

ร451

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน
โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก
ปีงบประมาณ 2546

ปีที่พิมพ์

พฤษภาคม 2546

สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 ถนนสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10110
โทรศัพท์ 0-2260-1770-7 ต่อ 6304, 6305
โทรสาร 0-2256-1428
<http://www.swu.ac.th/hu/lib-sci/>

คำนำ

โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก เป็นโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนและเด็กด้อยโอกาส โดยมีสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นเจ้าของโครงการ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเผยแพร่แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของเด็กและเยาวชน อีกทั้งเป็นการทะนุบำรุงและสืบสานศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับการกล่อมเด็ก การละเล่นของเด็กและการเล่านิทานแบบดั้งเดิม ซึ่งยังคงใช้ได้ดีในปัจจุบันตลอดจนการแสดงเพื่อความรื่นเริงของเด็กและเยาวชนเพื่อเสริมสร้างรสนิยมที่ดีและนิสัยรักการอ่านแก่เด็กและเยาวชน และเพื่อให้นิสิตสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก มีความสามารถในการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานสำหรับนิสิตสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ในการดำเนินงานโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และได้รับบริจาคกระเป๋าหนังสือ เพื่อดำเนินการห้องสมุดฉบับกระเป๋าพร้อมหนังสือเด็กจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้ ซึ่งสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้ดำเนินโครงการและจัดกิจกรรมเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การมอบกระเป๋าหนังสือแก่โรงเรียนในส่วนภูมิภาค พร้อมจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก
2. จัดดำเนินการฝึกอบรมปฏิบัติการเรื่องการจัดกิจกรรม และการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ครู อาจารย์ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแก่เด็กและเยาวชน

รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็กเล่มนี้ จึงรวบรวมความเป็นมาของโครงการ ลักษณะการดำเนินงาน บทความประกอบกรอบปริมาณจำนวน 4 เรื่อง และแบบประเมินผลเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงโครงการต่อไป

สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก จะยินดีอย่างยิ่ง หากข้อเขียนในเอกสารฉบับนี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้สนใจมีแนวคิดมุมมองใหม่ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานตามความเหมาะสมของแต่ละคน

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจเสมอมา

คณะผู้ดำเนินงานโครงการ

ผศ.จินดา จำเริญ

อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์

ผศ.เกริก ยุ้นพันธ์

อ.อัฉรา ประดิษฐ์

อ.รพีพร ฤ ถาสง

อ.กมลพรรณ อุ้นแก้ว

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	3
ความเป็นมาของโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก ผศ.จินดา จำเริญ	5
สรุปโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็กปีงบประมาณ 2542 – 2546 ผศ.จินดา จำเริญ และ รศ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์	11
รวมบทความเผยแพร่ในโครงการ	18
- ศิลปะการเขียนนิทานแบบง่าย ๆ สไตล์ป่ากูด รศ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์	19
- การเล่านิทาน จากประสบการณ์ของผู้สอน อัจฉรา ประดิษฐ์	23
- การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก รพินทร์ ณ ถลาง	29
- ศิลปะสำหรับเด็ก ภิมลพรรณ อุ้นแก้ว	34
ตารางสรุปการประเมินผลการบริการวิชาการชุมชน	45
โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก	
- โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง อ.ศรีมหาโพธิ จ.ปราจีนบุรี	46
- โรงเรียนอัมพวันศึกษา จ.กรุงเทพมหานคร	48
- โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 33 (บ้านทุ่งพร้าว) อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	50
- โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 46 (ดอกคำใต้) อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา	52
- โรงเรียนวัดทุ่งสมอ อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี	55
ภาคผนวก	57

ความเป็นมาของโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก

รวบรวมและเรียบเรียงโดย จินดา จำเริญ^{*}

บทนำ : โครงการหนังสือเพื่อเด็กชนบท

ขอให้เราให้หนังสือที่เหมาะสมกับเด็กในวันนี้

เพื่อโลกในวันพรุ่งนี้จะได้ดีกว่าที่เป็นอยู่

Let us give the children the books.

They need today for a better world tomorrow.

ข้อความนี้ คือไฟที่จุดประกายความคิดของ อาจารย์สมบูรณ์ คิงฆมานันท์ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2521 ในโอกาสที่องค์การสหประชาชาติ ประกาศให้ปีพ.ศ.2522 เป็นปีเด็กสากล โดยประกาศเชิญชวนให้หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ร่วมเฉลิมฉลอง ด้วยการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับเด็กทำให้อาจารย์สมบูรณ์ คิงฆมานันท์ เกิดความคิดด้านสร้างสรรค์ร่วมกับเพื่อนร่วมอุดมการณ์ก่อตั้งโครงการหนังสือเพื่อเด็กชนบท เพื่อเฉลิมฉลองปีเด็กสากลโดยได้ทำโครงการเสนอต่อ ศาสตราจารย์ ดร.สุตใจ เหล่าสุนทร อธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรในขณะนั้น โครงการหนังสือเพื่อเด็กชนบทได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมให้เป็นโครงการอิสระไม่ต้องขึ้นกับมหาวิทยาลัย ดำเนินการโดยกลุ่มอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมาย คือ

1. เพื่อคัดเลือกและจัดหาหนังสือให้แก่ห้องสมุดที่ขาดแคลนหนังสืออ่านที่เหมาะสมกับวัยและความรู้ของเด็ก
2. เพื่อส่งเสริมในการริเริ่มจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียนในขั้นต้น
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีจิตศรัทธาต่อวิทยาทาน ได้ร่วมทำประโยชน์ในการส่งเสริมการอ่านของเยาวชน อันเป็นการบริจาคที่มีคุณค่าลึกซึ้ง เพราะเป็นการบริจาคเพื่อส่งเสริมพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งสำหรับบ้านเมือง

นอกจากนี้ยังเป็นโครงการที่เอื้อประโยชน์กับการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เมื่อเปิดตัวโครงการ ได้รับการสนับสนุนในด้านประชาสัมพันธ์โครงการ จากบุญกร่าง เกิดดูลา คอลัมน์ “อนาคตของชาติ” ในหนังสือสยามรัฐ ประจำวันที่ 25 ธันวาคม 2521

อาจารย์สมบูรณ์ คิงฆมานันท์ ได้เล่าถึงแนวความคิดในการจัดตั้งโครงการไว้ว่า “ข้าพเจ้ามองสังคมพบปัญหา มีความคิดที่จะแก้ปัญหา มองตัวเองในฐานะที่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย สอนวิชาที่ได้ชื่อว่าเป็นวิชาชีพเกี่ยวกับหนังสือ โดยเฉพาะวิชาหนังสือสำหรับเด็ก และวรรณกรรมสำหรับเด็ก น่าจะได้ทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้สำหรับอาจารย์ว่า หนึ่งสอนหนังสือ สองทำวิจัย และสามให้บริการวิชาการแก่สังคม จากการสอนและการวิจัย (อย่างไม่เป็นระบบ) ของข้าพเจ้าในขณะนั้นพบว่า หนังสือที่จัดทำสำหรับเด็กในบ้านเมืองส่วน

^{*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ช่วง 16 ตุลาคม 2538 – 1 กรกฎาคม 2546

ใหญ่คือหนังสือแบบเรียน ข้าพเจ้ามีปมในหัวใจเรื่องถูกครูและผู้ปกครองห้ามไม่ให้อ่านหนังสืออ่านเล่น ที่สมัยนั้นเรียกว่าหนังสือประโลมโลก และเคยถูกตีเมื่อถูกจับได้ว่าอ่าน โดยเฉพาะเมื่ออ่านในห้องเรียน เมื่อมาเรียนในระดับปริญญาโท ได้สัมผัสกับหนังสืออ่านสำหรับเด็กของต่างประเทศที่มีอยู่ในห้องสมุดของวิทยาลัย วิชาการศึกษาในขณะนั้น ซึ่งขณะนั้น คือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร อันเป็นฐานปฏิบัติงานของโครงการ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกในขณะนั้นว่ากุมารกุมารีใด มีโอกาสได้อ่านหนังสือดีๆ นอกเหนือจากหนังสือแบบเรียนที่เด็กๆ ทั่วโลกจะถูกบังคับให้อ่านโดยอัตโนมัติแล้ว กุมารกุมารีนั้นจะดูดซับความดีความงามจากหนังสือได้ด้วยตนเอง และจะจำสิ่งนั้นๆ ได้นาน...."

ต่อมาเมื่ออาจารย์สมบุรณ์ คิงฆมานันท์ ได้มีโอกาสสอนวิชาหนังสือสำหรับเด็ก และได้ทุนจาก British Council ไปเรียนวิชา International Aspect of Children's Literature และวิชา Library and Literacy ที่ College of Librarianship, Wales ที่สหราชอาณาจักร ได้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการว่าด้วยเรื่องหนังสือสำหรับเด็ก ได้พบปะกับนักเขียนหนังสือเด็กจากทั่วโลก และได้รับรู้จักองค์การสากลว่าด้วยหนังสือสำหรับเด็ก คือ International Board on Books for Young People (IBBY) จึงทำให้เกิดความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าที่จะให้อาหารสมองแก่เด็กโดยเฉพาะเด็กในชนบท

จากนั้นโครงการหนังสือเพื่อเด็กในชนบทได้รับการสนับสนุนทั้งกำลังใจและกำลังทรัพย์รวมทั้งที่ปรึกษาโดยคณะผู้ก่อตั้งได้เรียนเชิญครูบาอาจารย์และผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือมาเป็นคณะที่ปรึกษาคณะแรกได้แก่

ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลา จายนียโยธิน
ศาสตราจารย์ ดร.อารี สัตถนหวิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรีย เหล่าสุนทร
รองศาสตราจารย์ปราวณี ธนะชานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิษณุ ทับเที่ยง
ศาสตราจารย์ คุณรัญจวน อินทรกำแหง
พลตำรวจตรี ม.ล.มานิจ ชุมสาย
รองศาสตราจารย์ พญ.ภิรมย์ สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง
พลตรีสังัด วาระวรรณ
อาจารย์สิรินทร์ ชวงโชติ
อาจารย์สวาสดี ปุ้ยพันชวงค์
อาจารย์โปรยทิพย์ เปี่ยมสมบุรณ์

จากโครงการหนังสือเพื่อเด็กชนบท

สู่...โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก

เนื่องด้วยโครงการหนังสือเพื่อเด็กชนบทเป็นโครงการอิสระที่ดำเนินการโดยกลุ่มที่สนใจร่วมกันไม่ต้องขึ้นกับมหาวิทยาลัยเพื่อจะได้มีบุคคลภายนอกเข้าร่วมโครงการได้ ในขณะเดียวกันคณะกรรมการดำเนิน

การได้ก่อตั้งโครงการทางวิชาการอีกโครงการหนึ่งคือ โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็กขึ้นมารองรับ และศาสตราจารย์ ดร.กานดา ณ ถลาง คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยในสมัยนั้น ได้ให้นิสิตปริญญาโทเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการด้วย

คณะกรรมการดำเนินงาน โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก ประกอบด้วย

อาจารย์สมบุรณ์ คิงมมานันท์	ประธานโครงการ
ดร.สุนทร แก้วลาย	รองประธานโครงการ
อาจารย์พลับพลึง มูลศิลป์	เลขานุการ
อาจารย์เต็มสุข พงษ์ตน	เหรัญญิก
อาจารย์วันดี ทองใหญ่ ณ อยุธยา	ผู้ช่วยเหรัญญิก
อาจารย์จารุวรรณ ไวยเจตน์	ฝ่ายหาทุน
อาจารย์ดอริส วิบูลย์ศิลป์	ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
นายศุภชัย ตรีบำรุง (บุญกว้าง เกิดตุลา)	ฝ่ายประชาสัมพันธ์
นายแพทย์ยงยุทธ วัชรดุล	กรรมการ
นายศรชัย อุปรมัย	กรรมการ
อาจารย์ประเสริฐ วิเศษกิจ	กรรมการ
นางบุญเยี่ยม วิเลปนพฤษ์	ผู้ตรวจบัญชีกิตติมศักดิ์

รวมถึงมีผู้สนับสนุนเงินทุนให้กับโครงการ และได้เริ่มดำเนินงานตามโครงการ โดยการจัดส่งหนังสืออ่านเพื่อความเพลิดเพลินที่เหมาะสมกับเด็กชุดละ 20 เรื่อง ให้แก่โรงเรียนในชนบทห่างไกล 500 แห่ง โดยใช้ทุนที่ได้รับบริจาคทั้งหมด และในขณะเดียวกันอาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้เข้ามาช่วยงานในโครงการเพิ่มเติม ได้แก่

อาจารย์นงนวล พงษ์ไพบูลย์
อาจารย์เฉลียว พันธุ์สีดา
อาจารย์พวา พันธุ์เมฆา
อาจารย์บุญศรี ไพรัตน์

หลังจากนั้นเมื่อหนังสือถึงโรงเรียนต่าง ๆ ก็ได้รับจดหมายตอบจากโรงเรียนแสดงถึงความประทับใจ ความสนใจ และคุณค่าของหนังสือที่เหมาะสม เด็กให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน มีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดี และรักการอ่านในโอกาสต่อไป โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีที่สุดโครงการหนึ่ง และยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนในชนบทได้อ่านหนังสือดีมีคุณภาพ สุดท้ายขออวยพรให้โครงการจงเจริญก้าวหน้าสืบไป

การเป็นที่ยอมรับจากโรงเรียนต่าง ๆ ว่าโครงการหนังสือเพื่อเด็กชนบทเป็นโครงการที่ให้ประโยชน์แก่เด็กในชนบทตามจุดมุ่งหมาย จึงทำให้เกิดโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก (Children's Literature Show Case) ขึ้นและมีฐานะเป็นโครงการบริการสังคมทางวิชาการของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อเผยแพร่วิธีการนำหนังสือไปสู่เด็ก และวิธีการจัดกิจกรรมการอ่านไปยังผู้ปกครอง ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่าได้แพร่หลายไปยังเด็กและเยาวชนในชนบท

โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็กเปิดตัวครั้งแรก เมื่อวันที่ 21-22 กรกฎาคม พ.ศ. 2522 ที่จังหวัดขอนแก่น โดยอาจารย์สมบุรณ์ คิงฆมานันท์ ได้นำนิสิตปริญญาโท วิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไปจัดงานวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็กที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ร่วมกับ เจ ซี ขอนแก่น และมี รศ.พูนศรี คัมภีร์ปกรณ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งกำลังเรียนปริญญาโทอยู่ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในขณะนั้น เป็นผู้เชิญและได้ไปจัดที่โรงเรียนอ่างศิลา อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น กิจกรรมประกอบด้วย การเล่านิทาน อ่านหนังสือให้ฟัง เชิดหุ่น แข่งตอบปัญหา แข่งเล่านิทาน แข่งอ่านหนังสือ แข่งวาดภาพด้วยสีเทียน และการอ่านหนังสือ

จากนั้นโครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็กเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และได้รับจดหมายเชิญให้ไปจัดกิจกรรมตามชนบทในที่ต่าง ๆ มากมายหลายสถานที่ และมีกิจกรรมเพิ่ม ได้แก่ การจัดนิทรรศการหนังสือเพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ และผู้ปกครองมีโอกาสอ่านหนังสือต่าง ๆ มากมายนับพันเล่ม โดยเลือกอ่านได้ตามใจชอบ ถ้าตั้งใจจะซื้อหนังสือเป็นสมบัติส่วนตัวก็ขายให้ในราคาลดพิเศษตามที่สำนักพิมพ์ลดให้โครงการ อาจารย์สมบุรณ์ คิงฆมานันท์ ได้กล่าวสรุปไว้ว่า... “โครงการที่ได้รับความสนใจจากสถาบันการศึกษา หน่วยงาน สมาคม และองค์กรการกุศลต่าง ๆ ออกค่าใช้จ่ายให้โครงการได้ไปจัดกิจกรรมสาธิตในหลายจังหวัด...โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็กได้ปฏิบัติงานควบคู่กับโครงการหนังสือเพื่อเด็กชนบท ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจมาก มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้เป็นโครงการบริการทางวิชาการแก่สังคม โดยได้รับเงินอุดหนุนจากเงินงบประมาณด้วย ติดต่อกันมาอีกหลายปี...”

โครงการห้องสมุดฉบับกระเป๋

จากนั้นโครงการหนังสือเพื่อเด็กชนบทและโครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็กจึงได้รวมตัวกันเป็นโครงการห้องสมุดฉบับกระเป๋าลายปี พ.ศ.2523 มีอาจารย์สมบุรณ์ คิงฆมานันท์ เป็นหัวหน้าโครงการ ซึ่งต่อมาโครงการห้องสมุดฉบับกระเป๋ามีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันไปทั่วทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 เป็นต้นมา และได้รับรางวัลนานาชาติ **Rising Sun Prize** ในปี พ.ศ.2532

โครงการห้องสมุดฉบับกระเป๋านี้ เกิดขึ้นจากการนำประสบการณ์ซึ่งเรียนรู้จากโครงการหนังสือเพื่อเด็กชนบท ได้แก่ การจัดหาหนังสือ การเลือกโรงเรียน การส่งมอบหนังสือ และการหาทุน และจากโครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก ได้แก่ เทคนิคการนำหนังสือสู่เด็ก และนำเด็กสู่หนังสือนำมารวมกันเป็นรูปแบบของโครงการห้องสมุดฉบับกระเป๋ โดยมียุทธศาสตร์และเหตุผลสรุปย่อดังนี้

1. เพื่อเป็นกระเป๋สำหรับบรรจุหนังสือสำหรับเด็กที่จะนำไปจัดนิทรรศการและสาธิตของโครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็กเพราะในกระเป๋านี้สามารถบรรจุหนังสืออย่างมีระเบียบ สวยงาม ได้ถึง 200-250 เรื่อง เมื่อเปิดออกจะมีสภาพเป็นชั้นวางหนังสือ พร้อมทั้งจะจัดเป็นมุมหนังสือสำหรับเด็กได้ทันที ทั้งยังสามารถใช้เป็นฉากในการเชิดหุ่นของโครงการได้ด้วย สะดวกแก่การขนย้าย

2. เพื่อเป็นกระเป่าหนังสือหมุนเวียน (Rotating Book Box) ให้กับกลุ่มโรงเรียนในชนบทตามเป้าหมายของโครงการหนังสือสำหรับเด็กชนบท

3. เพื่อให้เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยเฉพาะทางด้านห้องสมุด ที่มีราคาถูก ใช้ง่าย และมีประสิทธิภาพสูงที่เอกชน โรงเรียนหรือหน่วยงานต่างๆ สามารถจัดหาไว้ใช้เองหรือจัดให้เป็นนิทรรศการหรือบริจาคให้แก่โรงเรียนได้โดยสะดวก

รูปแบบของห้องสมุดฉบับกระเป๋าลักษณะของกระเป๋าคล้ายกระเป๋าเดินทางเป็นแบบเปิดได้ 3 บาน มีขนาด 78 x 54 ซม. ชั้นกลางหนา 10.5 ซม. สองบานข้างหนาข้างละ 5 ซม. ภายในแบ่งเป็นชั้น 2 ชั้น บน - ล่าง และเป็นช่อง 3 ช่อง-ขนาดที่จะใส่หนังสือขนาด 8 หน้ายก 12 หน้ายก และ 16 หน้ายก และมีช่องสำหรับใส่หนังสือขนาดพิเศษได้ด้วย โดยถือเกณฑ์จากขนาดของหนังสือสำหรับเด็กที่พิมพ์ในประเทศไทยเมื่อปิดสนิทแล้วด้านบนจะมีหูหิ้วแข็งแรงสามารถรับน้ำหนักกระเป๋าได้ประมาณ 25-30 กิโลกรัม

โครงการวรรณกรรมนิทรรศการสำหรับเด็กในช่วงปี พ.ศ.2542 ถึงปัจจุบัน

ในปีพ.ศ.2537 ภาควิชาวรรณกรรมศาสตร์ ได้เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กเพิ่มใหม่อีก 1 สาขา เพื่อผลิตบัณฑิตในสาขานี้ให้มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสามารถในการสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็ก และรู้จักวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก รวมถึงสามารถใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งในด้านความสามารถในการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนดังกล่าว นิสิตที่เรียนในสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนจากการปฏิบัติจริง นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนและการศึกษาในชั้นเรียนก่อนที่จะจบการศึกษาในหลักสูตรนี้ได้บรรจุวิชาวรรณกรรมนิทรรศการสำหรับเด็ก เป็นวิชาเอกเลือกไว้ด้วยซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิชา ดังนี้

วต 423 วรรณกรรมนิทรรศการสำหรับเด็ก

CL 423 Children's Literature Show Case

ศึกษาศิลปะและเทคนิคการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กรูปแบบต่างๆ เช่น การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การเชิดหุ่น การจัดนิทรรศการ การแสดงบทบาทสมมุติ การทนายปัญหา สามารถจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในโอกาสต่างๆ ได้

โครงการวรรณกรรมนิทรรศการสำหรับเด็กที่สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กได้นำเสนอมหาวิทยาลัย เพื่อนำมาสนับสนุนการเรียนการสอนและเป็นโครงการที่นิสิตได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากวิชาวรรณกรรมนิทรรศการสำหรับเด็ก และเป็นโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อทะนุบำรุงและสืบสานศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับการกล่อมเด็ก การละเล่นของเด็กและการเล่านิทานแบบดั้งเดิม ซึ่งยังคงใช้ได้ดีในปัจจุบัน
2. เพื่อเผยแพร่แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของเด็กและเยาวชน ตลอดจนการแสดงเพื่อความรื่นเริงของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อเสริมสร้างรสนิยมที่ดีและนิสัยรักการอ่านแก่เด็กและเยาวชน

4. เพื่อให้นิสิตสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กมีความสามารถในการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. เพื่อเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานสำหรับนิสิตสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก
6. เพื่อให้บริการวิชาการแก่ชุมชนและเด็กด้อยโอกาส

รูปแบบของโครงการ

โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็กจะใช้กระเป๋าหนังสือตามรูปแบบโครงการห้องสมุดฉบับกระเป๋า ซึ่งได้รับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคมูลค่าหนังสือในกระเป๋าพร้อมกระเป๋าราคาดังแต่ 7,500 - 10,000 บาท ซึ่งระบุชื่อของผู้บริจาคที่ตัวกระเป๋า ซึ่งแต่ละปีจะมีผู้บริจาคกระเป๋าตามจำนวนของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการผู้ที่บริจาค

กระเป๋าหนังสือนี้โรงเรียนจะได้รับมอบหนังสือพร้อมทั้งแนะนำวิธีการใช้กระเป๋าและเทคนิคการนำหนังสือสู่เด็ก และนำเด็กสู่หนังสือด้วยกิจกรรมวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็กรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งวิธีการที่อาจารย์สมบุรณ์ ใช้เริ่มด้วยการใช้ห้องสมุดฉบับกระเป๋ากับเด็ก แนะนำว่า ได้มาอย่างไร ในกระเป๋ามีอะไร มีหนังสือ หนังสืออะไร หนังสือสนุก ๆ รูปสวย เปิดดูเปิดอ่านสักเล่มซิ โดยมีปรัชญาว่า

ขอให้เราใช้หนังสือ 1 เล่ม 100 วิธี

1 วิธีใช้ 100 ครั้ง

1 ครั้งใช้ 100 คน

จากนั้นจะสาธิตการอ่านหนังสือ และแนะนำการอ่านหนังสือให้ฟัง อ่านไปเปิดภาพให้ดูแสดงวิธีจับวิธีเปิดหนังสือ วิธีจับหนังสือให้เด็กดูภาพประกอบ การเล่าเรื่องหนังสือ การเล่านิทาน ประกอบกิจกรรมการวาดภาพ ระบายสี ตัดกระดาษ พับกระดาษ นำสื่อนิทานประกอบการเล่าเรื่อง และการแข่งขันตอบปัญหา แข่งขันเล่านิทาน แข่งขันอ่านหนังสือ แข่งขันการวาดภาพระบายสี การแสดงบทบาทสมมุติของเด็กๆ จากหนังสือที่ได้อ่าน ซึ่งกิจกรรมแต่ละครั้งจะจัดแบ่งเป็นกลุ่มตามวัยและความสนใจของเด็ก เมื่อเสร็จกิจกรรมวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็กแล้วจะมีการมอบกระเป๋าหนังสือให้แก่เด็กและครูผู้ปกครองและกรรมการการศึกษาของโรงเรียนซึ่งมาร่วมกิจกรรมด้วย

ผู้รับผิดชอบโครงการ คือ คณาจารย์สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กและสาขาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นอกจากนี้มีนิสิตในสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นผู้ร่วมปฏิบัติงานด้วย

สรุปโครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก

ปีงบประมาณ 2542 - 2546

สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก ปีงบประมาณ 2542

หัวหน้าโครงการ : อาจารย์สมบุรณ์ คิงมมานันท์

งบประมาณที่ได้รับ : 33,000 บาท (สามหมื่นสามพันบาทถ้วน)

สถานที่ปฏิบัติงาน ดังนี้

1. วันที่ 27-31 มกราคม 2542	โรงเรียนในโครงการหลวงสำหรับชาวเขา
อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
2. วันที่ 10-13 มีนาคม 2542	โรงเรียนในโครงการหลวงสำหรับชาวเขา จ.เชียงใหม่
3. วันที่ 7-9 กันยายน 2542	โรงเรียนบ้านดอนแค อ.สวี จ.ชุมพร
4. วันที่ 12-13 กันยายน 2542	โรงเรียนบ้านบ่อสามแสน อ.เมือง จ.กำแพงเพชร

ผู้ปฏิบัติงานและผู้ร่วมโครงการ มีดังนี้

- อาจารย์สมบุรณ์ คิงมมานันท์⁽¹⁻²⁾
ผศ.บุญศรี ไพรัตน์ ผศ.จินดา จำเริญ และ อาจารย์นงนวล พงษ์ไพบูลย์⁽⁴⁾
นิสิตสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก

2. โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก ปีงบประมาณ 2543

หัวหน้าโครงการ : ผศ.บุญศรี ไพรัตน์

งบประมาณที่ได้รับ : 45,000 บาท (สี่หมื่นห้าพันบาทถ้วน)

สถานที่ปฏิบัติงาน ดังนี้

1. วันที่ 27 ธันวาคม 2542	โรงเรียนเทวราชกุญชร กรุงเทพมหานคร
2. วันที่ 9-10 มกราคม 2543	โรงเรียนชุมชนบ้านหาดสำราญ อ.หลังสวน จ.ชุมพร
โรงเรียนบ้านห้วยทรายขาว อ.สวี จ.ชุมพร
3. วันที่ 28 มกราคม 2543	โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง กิ่ง อ.สำโรง จ.อุบลราชธานี
4. วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2543	โรงเรียนบ้านวนท่าแครง อ.เมือง จ.ยะลา
5. วันที่ 7 สิงหาคม 2543	โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 2 อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
6. วันที่ 8 สิงหาคม 2543	โรงเรียนคริสเตียนไพศาลศาสตร์ อ.เมือง จ.เชียงราย
7. วันที่ 10 สิงหาคม 2543	โรงเรียนวัดคูยาง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร

ผู้ปฏิบัติงานและผู้ร่วมโครงการ มีดังนี้

ผศ.บุญศรี ไพรัตน์ ผศ.จินดา จำเริญ และอาจารย์นงนวล พงษ์ไพบูลย์ ⁽⁷⁾

นิสิตที่ลงทะเบียนนิสิตสาขาวิชาวรรณกรรมนิทรรศน์สำหรับเด็ก นิสิตสาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก

3. โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก ปีงบประมาณ 2544

หัวหน้าโครงการ : ผศ.บุญศรี ไพรัตน์

งบประมาณที่ได้รับ : 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

สถานที่ปฏิบัติงาน ดังนี้

1. วันที่ 3-5 มกราคม 2544 โรงเรียนบ้านครก อ.หลังสวน จ.ชุมพร
2. วันที่ 1-3 กุมภาพันธ์ 2544 โรงเรียนบ้านป่าสักไก่อ.เมือง จ.เชียงราย
โรงเรียนบ้านใหม่ปางคำ (ภูลังกาอนุสรณ์) อ.ปง จ.พะเยา
ศูนย์เด็กเล็กโครงการหลวงน้ำเค อ.ปง จ.พะเยา
3. วันที่ 26-27 กุมภาพันธ์ 2544 โรงเรียนบ้านมอสมบูรณมิตรภาพที่189
อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร
โรงเรียนบ้านคลองเตย อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร
4. วันที่ 27-29 พฤษภาคม 2544 โรงเรียนหนองสองห้อง อ.ลำโรง จ.อุบลราชธานี
โรงเรียนหน้าหนองไฮ (ประชานุกุลวิทยา)
อ.ลำโรง จ.อุบลราชธานี
5. วันที่ 15 สิงหาคม 2544 สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี กรุงเทพมหานคร
6. วันที่ 18-20 สิงหาคม 2544 โรงเรียนวัดพระบาท อ.จอมทอง จ. เชียงใหม่
โรงเรียนบ้านผาตาย อ. เชียงดาว จ. เชียงใหม่
7. วันที่ 22 สิงหาคม 2544 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดอ้นน้อย อ.บางเลน จ.นครปฐม

ผู้ปฏิบัติงานและผู้ร่วมโครงการ มีดังนี้

ผศ.บุญศรี ไพรัตน์ ผศ.จินดา จำเริญ ⁽¹⁻⁶⁾

อาจารย์นงนวล พงษ์ไพบูลย์ ⁽³⁾ และอาจารย์อัจฉรา ประดิษฐ์ ⁽¹⁾

นิสิตสาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก

4. โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก ปีงบประมาณ 2545

หัวหน้าโครงการ : ผศ.จินดา จำเริญ

งบประมาณที่ได้รับ : 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

สถานที่ปฏิบัติงาน ดังนี้

1. วันที่ 24 มกราคม 2545 โรงเรียนวัดใหม่เจริญราษฎร์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

2. วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2545 โรงเรียนมาบพิททอง อ.บางละมุง จ.ชลบุรี
3. วันที่ 10 เมษายน 2545 วัดไทยเดนมาร์กพรหมวิหาร
3,H.P HANSENSVEJ 3660 STENLOSE,
COPENHAGEN DENMARK
4. วันที่ 4-5 กรกฎาคม 2545 โรงเรียนบ้านบางเตย อ. คลองลาน จ.กำแพงเพชร
โรงเรียนโรงเรียนบ้านท่าช้าง อ. คลองลาน
จ. กำแพงเพชร
5. วันที่ 23 กรกฎาคม 2545 โรงเรียนบ้านสกร้อม (ปราสาทศีลสามัคคี) อ.เมือง
จ. สุรินทร์
6. วันที่ 26 กรกฎาคม 2545 โรงเรียนบ้านท่าศาลา อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี
7. วันที่ 16 สิงหาคม 2545 โรงเรียนบ้านดอนชัย อ.หลังสวน จ.ชุมพร
โรงเรียนสหกรณ์นิคมอุปถัมภ์ อ. หลังสวน จ.ชุมพร
8. วันที่ 26 สิงหาคม 2545 โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 7 อ.แม่มริม จ.เชียงใหม่
9. วันที่ 27 สิงหาคม 2545 โรงเรียนบ้านภูเงิน อ.เมือง จ.พะเยา
10. วันที่ 28 สิงหาคม 2545 ศูนย์เด็กเล็กบ้านห้วยน้ำขุ่นโครงการพัฒนาตอยตุง
อ.แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย

ผู้ปฏิบัติงานและผู้ร่วมโครงการ มีดังนี้

- ผศ.จินดา จำเริญ ผศ.บุญศรี ไพรัตน์⁽⁵⁻⁸⁾
 ผศ.เกษร เจริญรักษ์⁽³⁾
 อาจารย์นงนวล พงษ์ไพบูลย์⁽⁴⁾
 อาจารย์อัจฉรา ประดิษฐ์⁽⁸⁾ และอาจารย์กมลพรรณ อุ่นแก้ว⁽⁸⁾
 อาจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์⁽²⁾
 อาจารย์สุจิตรา นิลสุวรรณโฆษิต⁽²⁾
 ผศ.พัชรา สุทธิสำแดง⁽²⁾
 รศ.วรรณิ ศิริสุนทร⁽²⁾
 นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนนิชาวารณกรรมนิทรรศน์สำหรับเด็ก⁽²⁾

กิจกรรมการเล่านิทานที่
 ศูนย์เด็กเล็กบ้านห้วยน้ำขุ่น
 โครงการพัฒนาตอยตุง
 อ.แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย

5. สรุปโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก ปีงบประมาณ 2546

หัวหน้าโครงการ : ผศ.จินดา จำเริญ และได้เปลี่ยนแปลงหัวหน้าโครงการเป็น

อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ หัวหน้าสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กคนปัจจุบัน

งบประมาณที่ได้รับ : 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)

โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก ประจำปี 2546 สาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเงิน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) และได้รับบริจาคกระดาษหนังสือ เพื่อดำเนินการห้องสมุดฉบับกระเป๋าพร้อมหนังสือเด็กจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้ ซึ่งสาขาวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้ดำเนินการโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. มอบกระเป๋าหนังสือแก่โรงเรียนในส่วนภูมิภาค พร้อมจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก จำนวน 9 ครั้ง

2. จัดดำเนินการฝึกอบรมปฏิบัติการเรื่องการจัดกิจกรรมและการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมการอ่านแก่ครู-อาจารย์ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 4 ครั้ง

3. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแก่เด็กและเยาวชน จำนวน 7 ครั้ง ดังตารางสรุปโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก ปี พ.ศ.2546

สถานที่ปฏิบัติงานการฝึกอบรม ดังนี้

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	สถานที่	ผู้รับบริการ	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
1	21 ม.ค. 2546	ร.ร.วัดใหม่เจริญราษฎร์ เขตหนองจอก จ.กรุงเทพฯ	168	ผศ.จินดา จำเริญ อ.พวงผกา คงอุทัยกุล อ.สมใจ ประเสริฐจรัสกุล	มีนิสิตสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก และ สาขาบรรณารักษะ ทำกิจกรรมร่วมกัน
2-3	26-29 ม.ค. 2546	ร.ร.วัดนพคุณ อ.หลังสวน จ.ชุมพร ร.ร.บ้านเหมืองทวด อ.บ้านนาสาร จ. สุราษฎร์ธานี	70 177	ผศ.จินดา จำเริญ	ผศ.บุญศรี ไพรัตน์ ที่ปรึกษาโครงการเดินทางไปด้วย
4	14 ก.พ. 2546	ร.ร.โสตศึกษา จ.ชลบุรี	334	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.อัจฉรา ประดิษฐ์	-
5	15 ก.พ. 2546	ร.ร.วัดท่าบ้นเทิงธรรม จ.นนทบุรี	80	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.อัจฉรา ประดิษฐ์	-
6	16-20 ก.พ. 2546	ร.ร.โพธิ์มูลเปียแก้ว ร.ร.ปากกุดหวาย ร.ร.บ้านหาดสวนยา อ.วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี ร.ร.บ้านนาवल อ.เดชอุดม จ. อุบลราชธานี	144 126 178 308	ผศ.จินดา จำเริญ	ผศ.บุญศรี ไพรัตน์ ที่ปรึกษาโครงการเดินทางไปด้วย

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	สถานที่	ผู้รับ บริการ	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
7	26 ก.พ. 2546	ร.ร.วชิรสารศึกษา อ. ขาณุวรลักษบุรี กำแพงเพชร	248	ผศ.จินดา จำเริญ	อ.นนวล พงษ์ไพบูลย์ ที่ปรึกษาโครงการเดิน ทางไปด้วย
8	27 ก.พ. 2546	สถานสงเคราะห์ บ้านพักฉุกเฉินพญาไท จ. กรุงเทพฯ	20	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.รพินทร์ ณ ถลาง	-
9	2-4 มี.ค. 2546	ร.ร.มัธยมวัดใหม่กรงทอง อ.ศรีมหาโพธิ จ.ปราจีนบุรี	120	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.อัฉรา ประดิษฐ์ อ.กิมลพรรณ อุ่นแก้ว	-
10	17-18 มี.ค. 2546	ร.ร.วัดอัมพวันศึกษา จ.กรุงเทพฯ	120	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.อัฉรา ประดิษฐ์ อ.รพินทร์ ณ ถลาง อ.กิมลพรรณ อุ่นแก้ว	-
11	21 เม.ย. 2546	สถานสงเคราะห์ บ้านพักฉุกเฉินพญาไท จ. กรุงเทพฯ	100	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.รพินทร์ ณ ถลาง	-
12	22 เม.ย. 2546	โครงการเยาวชนรักษ์สันติภาพ จัดโดย มูลนิธิ ป่วย เสวนาการ สวนสันติชัยปราการ จ.กรุงเทพฯ	100	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.กิมลพรรณ อุ่นแก้ว	-
13	30 เม.ย. - 2 พ.ค.2546	ร.ร.ไทยรัฐวิทยา อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	120	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.อัฉรา ประดิษฐ์	-
14	4-6 พ.ค. 2546	ร.ร.ไทยรัฐวิทยา อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา	120	อ.รพินทร์ ณ ถลาง อ.กิมลพรรณ อุ่นแก้ว	-
15	29 พ.ค. 2546	สถานสงเคราะห์เด็กหญิง บ้านธัญญพร จ.ปทุมธานี	90	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.อัฉรา ประดิษฐ์ อ.รพินทร์ ณ ถลาง อ.กิมลพรรณ อุ่นแก้ว	-
16	31 พ.ค. 2546	ร.ร. ปทุมคงคา จ.กรุงเทพฯ	100	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.อัฉรา ประดิษฐ์ อ.รพินทร์ ณ ถลาง อ.กิมลพรรณ อุ่นแก้ว	-
17	2 มิ.ย. 2546	ร.ร. วัดหนองเอี่ยน อ.บางแพ จ.ราชบุรี	103	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.อัฉรา ประดิษฐ์	-

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	สถานที่	ผู้รับบริการ	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
18-19	4 มิ.ย. 2546	ร.ร. วัดทองเพลง เขตคลองสาน จ.กรุงเทพฯ ร.ร. ประชาธิปัตย์วิทยาการ อ.ชัยบุรี จ.ปทุมธานี	100 100	อ.อัจฉรา ประดิษฐ์ อ.กมลพรรณ อุ่นแก้ว	-
20	6 มิ.ย. 2546	ร.ร. วัดทุ่งสมอ อ.พนมทวน จ. กาญจนบุรี	120	อ.กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ อ.กมลพรรณ อุ่นแก้ว	อ.นงนวล พงษ์ไพบุลย์ ที่ปรึกษาโครงการเดิน ทางไปด้วย

รวมจำนวนผู้เข้ารับบริการ 3,146 คน

ผลที่ได้รับ

จากการดำเนินการโครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก นิสิตของสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่เป็นอาสาสมัครและนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชา วด.423 วรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก ได้รับการฝึกฝนจากการปฏิบัติจริง นอกเหนือได้จากการเรียนการสอนและการศึกษาในชั้นเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. รู้จักกระดาษหนังสือ การเปิด-ปิด การขนย้าย และแนะนำวิธีการใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งที่ชั้นนิทรรศการ และชั้นวางหนังสือได้ทันทีและเป็นมุมหนังสือหรือห้องสมุดน้อยในโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท

2. รู้จักการคัดเลือกหนังสือดีประเภทสาระบันเทิงที่เหมาะสม (ไม่รวมหนังสือ แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ) สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนสำหรับเด็กระดับอนุบาลและประถมศึกษาอายุ 3-13 ปี โดยคำนึงถึงเนื้อหา ราคา และรูปเล่มที่คงทน ซึ่งคัดเลือกจากร้านจำหน่ายหนังสือและสำนักพิมพ์ในราคาลดพิเศษ

3. รู้จักวิธีการจัดหนังสือบรรจุลงกระเป่า และจัดทำรายชื่อหนังสือประจำกระเป่า พร้อมทั้งระบุราคาหนังสือแต่ละเล่ม และจัดทำหมายเลขหนังสือและหมายเลขประจำช่องแต่ละช่องในกระเป่าเพื่อให้สะดวกในการหยิบไปใช้และเก็บคืนที่เดิมที่เดิมได้อย่างสะดวกและถูกต้องสำหรับเด็กทุกวัย

4. จัดทำวรรณกรรมนิทานหนังสือแต่ละเล่มที่อยู่ในกระเป่าหนังสือเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูและผู้ใช้หนังสือได้รู้จักเนื้อหาหนังสือโดยย่อ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านส่งเสริมการอ่านและจัดกิจกรรมสำหรับการอ่าน ตลอดจนนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละวิชา

5. รู้จักวิธีการสาริต การหยิบ จับหนังสืออ่าน รวมทั้งวิธีเก็บหนังสือเข้าที่ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

6. ส่วนเด็กได้รับความเพลิดเพลินได้ฟังเรื่องจากหนังสือ จากนิทาน มีความสนใจและสนุกสนานกับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การทายปัญหา การวาดภาพระบายสีและกิจกรรมอื่นๆ รวมทั้งการอ่านหนังสือ

ดูรูปภาพด้วยความสนใจเป็นพิเศษอย่างมีความสุข พร้อมทั้งได้รับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหนังสือและการศึกษาค้นคว้า

ที่สำคัญที่สุดครูอาจารย์ได้แต่ละโรงเรียนต่างชื่นชมกับเด็ก ๆ ที่มีความสามารถแสดงความเฉียบคมและพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระของหนังสือ จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในระยะเวลาอันสั้น และเห็นว่าเมื่อเด็กในชนบทมีทางเลือกได้หยิบได้จับและอ่านหนังสือที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กได้รับความรู้ ความสนุกสนานเพลินเพลิน มีความคิดสร้างสรรค์เด็กจะมีแนวโน้มรักการอ่านหนังสือดีขึ้น

บรรณานุกรม

รายงานประจำปีงบประมาณ 2542. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2542, หน้า 73.

รายงานประจำปีงบประมาณ 2543. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2543, หน้า 77, 82.

รายงานประจำปีงบประมาณ 2544. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

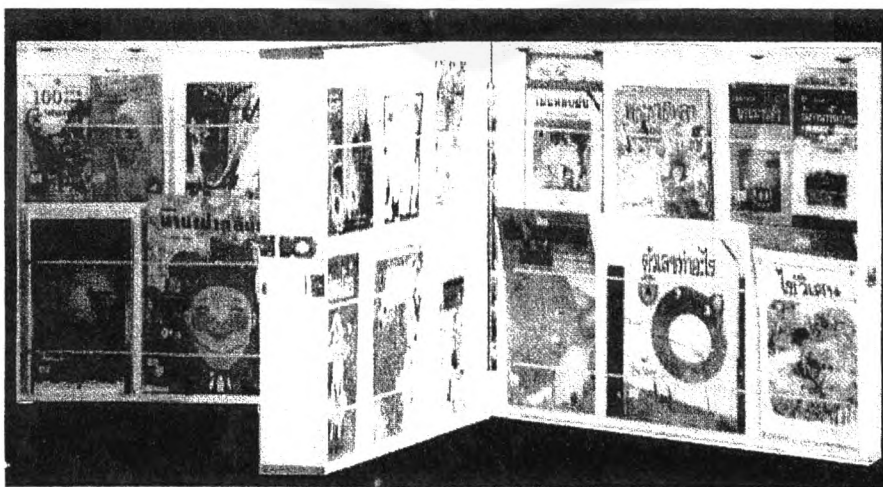
ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2544, หน้า 93-95.

รายงานประจำปีงบประมาณ 2545. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2545, หน้า 133-135.

สมบุรณ์ คิงชมมานันท์. ห้องสมุดฉบับกระเป๋า : นำหนังสือสู่เด็ก : นำเด็กสู่หนังสือ.

กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์. 2536.

กระเป๋าหนังสือที่มีหนังสือคุณภาพอยู่เต็มกระเป๋า

รวมบทความเผยแพร่ในโครงการ

นิทาน เป็นเรื่องสำหรับเด็กทั้งโลกชอบฟัง และถ้าอ่านออกก็จะหาหนังสือนิทานอ่านเอง นิทานเปรียบเสมือนอาหารทางสมองที่แสนอร่อย รสชาติของนิทานเป็นที่ติดตลกติดใจเด็กทั้งโลก นิทานมีมานานแสนนาน มีทุกชาติทุกภาษา วัตถุประสงค์หลักที่เป็นผู้ใหญ่เล่านิทานให้เด็ก ๆ ฟัง คือ ต้องการให้เด็กสนุกและเป็นอุบายสั่งสอนเด็กโดยไม่ให้เด็กรู้ตัว

เมื่อเด็ก ๆ ชอบฟังนิทาน จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้ใหญ่ที่จะต้องเล่า หรือเสาะแสวงหานิทานให้เด็กได้อ่านกัน บางคนต้องเล่าบ่อย ๆ ครั้งละหลายๆ เรื่อง จึงจำเป็นต้องแต่งนิทานเอง แต่จะมีวิธีแต่งนิทานอย่างไรจึงจะเพียงพอที่จะเล่าให้เด็ก ๆ ฟัง เพราะเด็ก ๆ ชอบฟังนิทานไม่รู้เบื่อ

ผู้เขียน เป็นผู้ที่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้นิทานกับเด็กอยู่บ่อย ๆ และใช้นิทานเปลืองมาก การแสวงหานิทานคือการอ่านหนังสือสำหรับเด็กหรือจำจากเรื่องที่ได้ฟังมา สุดท้ายเมื่อเล่า...เล่าจนหมดคลังเก็บนิทาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแต่งนิทานเอง พอจำเป็นต้องแต่งบ่อย ๆ เข้าก็ชักสนุก อยากแต่งอีก คิดแต่งนิทานตลอดเวลาเท่าที่จะทำได้ จึงอยากนำเผยแพร่ให้ผู้ใช้นิทานได้ทราบ เพื่อเราจะได้มีนิทานเล่าให้เด็กฟังไม่รู้จบไม่ขาดตลาด ช่วยให้เรา (ผู้ใหญ่) สนุกสนานเสมอ ได้ใช้สมองตลอดเวลา ดังประสบการณ์การคิดนิทานของผู้เขียนเอง

คิดนิทานจากงานพับกระดาษ

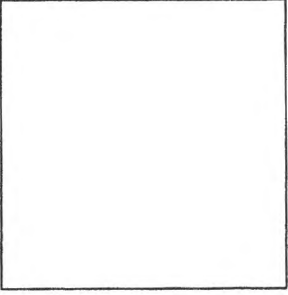
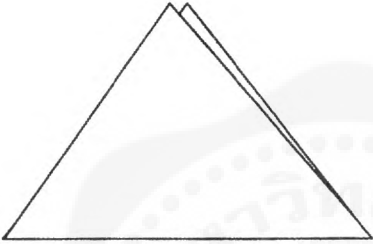
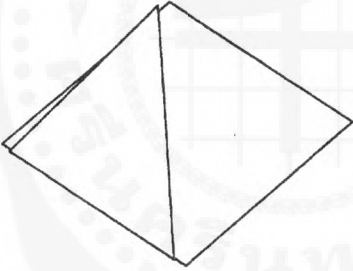
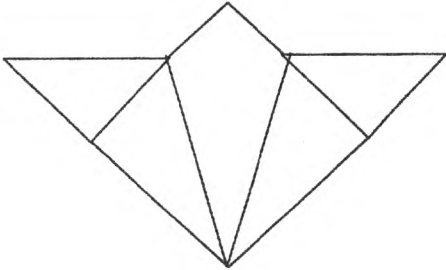
งานพับกระดาษเป็นศิลปะประดิษฐ์ชนิดหนึ่งของญี่ปุ่นสามารถนำกระดาษสีเหลี่ยมผืนผ้าหรือสีเหลี่ยมจัตุรัสมาพับทีละชั้นตอน จนเกิดเป็นรูปต่างๆ เช่น รูปสัตว์ ดอกไม้ ใบไม้ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

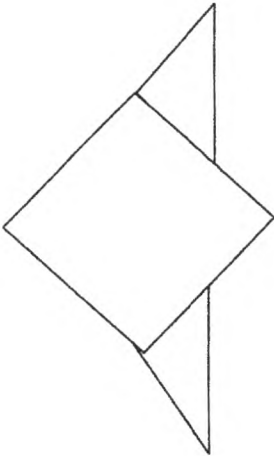
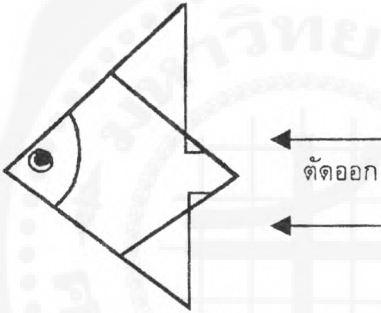
งานพับกระดาษต้องใช้ความใจเย็น และประณีต กระดาษที่ใช้ต้องตัดให้ขนาดและรูปร่างกระดาษพอดี ถ้าเนื้อกระดาษเรียบ เนื้อกระดาษละเอียดไม่บางหรือหนาจนเกินไป จะช่วยให้รูปทรงที่ได้คงตัว ขณะพับต้องมีสมาธิ มีใจจดจ่อ รู้จักกดปลายนิ้วบนกระดาษอย่างหนักแน่นมั่นคงงานพับจึงจะออกมาสวยและทรงรูป

การพับกระดาษจากสีเหลี่ยมจัตุรัสหรือสีเหลี่ยมผืนผ้าทำให้เกิดรูปร่างต่างๆนั้นเราต้องสวมวิญญาณเด็กในเรื่องของจินตนาการ (ซึ่งมักจะค่อยๆ หดหายไปในวัยผู้ใหญ่) เด็กๆ จะมีจินตนาการที่บรรเจิดและยิ่งใหญ่มาก เมื่อเราพับกระดาษจะเกิดรูปร่างต่างๆ เช่น สามเหลี่ยม เราอาจจะจินตนาการเป็นภูเขา บ้าน ปิรามิด หมวก ขนมปัง แขนวิช ฯลฯ แล้วค่อยๆ แต่งเติมเรื่องราว ผู้เขียนมักจะนั่งพับกระดาษจนเป็นรูปร่างต่างๆ พับซ้ำๆ จนจำขั้นตอนได้ แล้วค่อยๆ จินตนาการว่ารูปร่าง เหลี่ยมมุมที่เกิดขึ้นคล้ายอะไร แล้วจึงโยงเข้าสู่เรื่องราว ดังตัวอย่าง

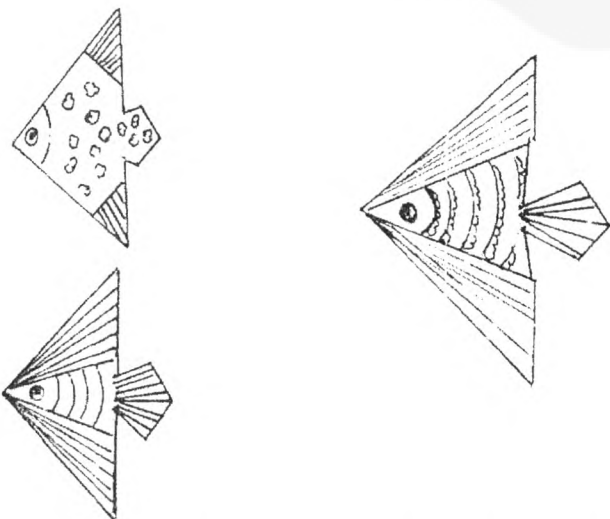
* รองศาสตราจารย์ สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลำดับที่	ขั้นตอน	เนื้อเรื่อง
1.		<p>ณ ทะเลกว้างใหญ่ มีสัตว์น้ำมากมายได้ทะเลเล็ก</p>
2.		<p>ได้ท้องทะเลมีภูเขาไฟใต้หน้า 1 ลูก</p>
3.		<p>ภูเขาไฟใต้ทะเลลูกนี้ไม่ธรรมดา เพราะมีประตูสองบานปิดปากถ้ำหน้าภูเขาไว้</p>
4.		<p>แต่แล้ววันหนึ่งปลาหมึกยักษ์ตัวหนึ่งใช้หนวดจับประตูจนเปิดออกด้านละครึ่งบาน</p>

ลำดับที่	ขั้นตอน	เนื้อเรื่อง
5.		ทันใดนั้นมีสัตว์ตัวหนึ่งว่ายน้ำออกมาจากถ้ำภูเขาไฟได้ทะเลด้วยความตกใจ...ปลาหมึกใช้หนวดตัวตจนสัตว์น้อยตัวนั้นห่างเหวงว่ายน้ำหนีไปได้
6.		สัตว์ตัวนั้นคือ...ปลา เต็ม ตา เกล็ด และหางตามใจชอบ

ตัวอย่างเมื่อพับเสร็จ

เมื่อพับตกแต่งเสร็จให้นำตัวปลาไปเล่นน้ำในอ่างน้ำเป็นเพียงตัวอย่างการเล่นจากงานพับวิธีหนึ่ง

สนใจอ่านเพิ่มเติมที่ กุลลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. (2543). **สิ่งประดิษฐ์คิดนิทาน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก.

คิดนิทานจากตุ๊กตานานาชนิด

ตุ๊กตาขนสัตว์ปัจจุบันมีมากมาย ทำเป็นพวกกุญแจ ที่จับประตูตู้เย็น ที่ใส่โทรศัพท์มือถือ ที่แขวนผ้าเช็ดหน้า ฯลฯ มีรูปสัตว์ต่าง ๆ เช่น กระต่าย เต่า ปลา กระรอก หมี หม่าป่า ฯลฯ ตุ๊กตาเหล่านี้มีจำหน่ายทั่วไป ระยะเวลาแรกนำมาประกอบการเล่าเรื่องให้เด็ก ๆ ฟัง อาจจะนำโครงเรื่องมาจากนิทานอีสป นิทานพื้นบ้าน นิทานชาดก เมื่อเล่า ๆ ไปจนนิทานเหล่านี้หมด เด็ก ๆ ทุกคนยังอยากฟังต่อไม่รู้จบ โดยเฉพาะเด็ก ๆ ในบ้าน คราวนี้เราต้องคิดนิทานเพิ่มขึ้น เพื่อให้เด็ก ๆ ได้ฟังเรื่องใหม่ ๆ ตัวละครจากตุ๊กตาขนสัตว์เหล่านี้ จะช่วยจุดประกายให้มีเรื่องเล่าต่อ ๆ ไม่รู้จบ ไม่เชื่อดีลองเล่าดูแล้วจะรู้ว่าคิดนิทานได้อย่างไรนะ และเด็ก ๆ จะคิดนิทานเองได้ด้วย

คิดนิทานจากกระดาษโฆษณาสินค้า

ในแต่ละวันเราจะได้รับแจก แผ่นปลิวโฆษณาหรือได้ภาพต่าง ๆ จากนิตยสาร ไปสเตอร์ เมื่อใช้แล้วเรานำมาตัดออก แล้วใช้เป็นตัวละครประเภทการเล่านิทาน เพื่อความคงทนอาจจะนำไปเคลือบพลาสติก แล้วเล่านิทานติดประบนกระดาษ เล่าไปตัดไป หรือถ้าไม่มีกระดาษอาจจะเล่าไปติดไปบนผ้าเช็ดตัว เสื้อ บนกระดาษแข็งก็ได้

การคิดนิทานจากวัสดุต่าง ๆ มีมากมายหลายวิธีสุดแท้แต่จะใช้วิธีการ และอุปกรณ์ใด ๆ ก็ได้ ถ้าทำบ่อย ๆ จะเป็นเรื่องไม่ยาก สามารถคิดต่อ ๆ ไปได้ไม่รู้จบ

สนุกสานกับนิทานกล่อง

พับกระดาษรูปกล่อง ขนาด ๆ ต่าง ๆ หรืออาจจะใช้กล่องสินค้า เช่น กล่องใส่รองเท้า กล่องใส่บะหมี่สำเร็จรูป กล่องขนม นำมาตกแต่งเป็นฉาก ด้วยกระดาษหรือเศษวัสดุเหลือใช้แล้วนำตัวละครต่าง ๆ จากการพับกระดาษภาพสัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้ สิ่งของมาตกแต่งเพิ่มเติม แล้วนำมาแต่งเป็นนิทาน เราจะเพิ่มจำนวนนิทานอย่างมากมาย จากนักเรียนในห้อง หรือเด็ก ๆ ในบ้านเรา

แนวทางการเขียนนิทานข้างต้นนี้ เป็นวิธีการที่ผู้เขียนใช้ได้ผล จึงเสนอเพื่อท่านทั้งหลายจะได้ช่วยกันเพิ่มจำนวนนิทานให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. (2539). เล่านิทานอ่านสนุก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แพลนพับลิชชิ่ง.
----- (2545). สิ่งประดิษฐ์คิดนิทาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แพรวเพื่อนเด็ก.

อะไรคือการเล่านิทาน

การเล่านิทานนั้นภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Story Telling” ซึ่งผู้เขียนชอบคำว่า Story มากกว่าคำว่า “นิทาน” เนื่องจากกินความถึงการเล่า “เรื่อง” ทุกชนิด ไม่จำกัดเฉพาะแต่นิทานเท่านั้น ดังนั้นผู้เขียนขอใช้คำว่า “การเล่าเรื่อง” แทนคำว่า “การเล่านิทาน” ในงานเขียนชิ้นนี้

การเล่าเรื่อง (Story-Telling) ในความหมายโดยกว้างนั้นหมายความรวมถึงการเล่าด้วยปาก เป็นคำพูด บทกวีหรือบทเพลง ปริศนาคำทาย (ที่เรียกกันว่าการเล่าแบบมุขปาฐะ) หรือการเล่าเรื่องด้วย ภาษากาย เช่น ด้วยภาษามือ ภาษาใบ้ หรือด้วยท่าทางต่าง ๆ นอกจากนี้การเล่าเรื่องยังอาจเล่าด้วยสิ่งอื่น ๆ อีกก็ได้ เช่นเล่าด้วยภาษาภาพ เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง เช่นภาพจิตรกรรมฝาผนังที่บอกเล่าเรื่องราว ชาดก หรือการเล่าเรื่องด้วยรูปปั้น รูปแกะหิน รูปสลักไม้ หรือแม้แต่แป้งปั้นหรือดินน้ำมัน นอกจากนี้การเล่าเรื่องยังอาจเป็นการสื่อสารด้วยงานสถาปัตยกรรม หรืองานประติมากรรมก็ได้อีกด้วย ดังเช่นที่พระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในยุคหนึ่งๆให้ผู้พบเห็นได้รู้ ทั้งนี้ทั้งนั้น เมื่อใดที่มีการ “เล่า” หรือ “สื่อ” “สาร” หนึ่งไปสู่ผู้อื่น เมื่อนั้นอาจถือเป็นการเล่าเรื่องได้หมด หากตีความ “นิทาน” คือ “เรื่องใด ๆ ก็ตามที่มีผู้ถ่ายทอดออกมาสู่ผู้รับแล้ว” เรื่องใด ๆ ทั้งหลายก็อาจถือเป็น “นิทาน” ได้

จะเล่าอะไรได้บ้าง

ถ้าหากตีความว่าการเล่านิทานคือการเล่าเรื่องแล้ว จะเห็นว่าเรื่องอะไรเราก็เอามาเล่าได้หมด ไม่ว่าจะประสบการณ์วัยเด็กของผู้เล่าเอง เช่น วิศวกรรมแสนซนที่สร้างแผลเป็นตามร่างกาย วิศวกรรมสุดโหด ดอนทกขวบ ประเภทจับแมงแซ่ตู่เย็นด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือประสบการณ์ปัจจุบันที่เพิ่งพบเจอมาสด ๆ ร้อน ๆ ก็นำมาเล่าได้ เช่น ทะเลาะกับกระเป่ารถเมล์ตอนมาทำงานเมื่อเช้า หรือเมื่อวานออกเรือไปตกหมึกกับพ่อไม่ได้หมึกเลยสักตัว เป็นต้น เรื่องใกล้ ๆ ตัวเหล่านี้ เมื่อนำมาเล่าแล้วจะจัดเป็นเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้เล่า ไม่ว่าจะผู้เล่าอยู่ในวัยใดก็จะมีเรื่องราวตามวัยของตนให้เล่าได้ทั้งนั้น (ยกเว้นเด็กทารกที่ยังสื่อสารเป็นเรื่องเป็นราวไม่ได้) วัยอนุบาลก็อาจเล่าเรื่องเพื่อนตกชิงช้าได้ หรือตกกระดานลื่นกันจำบ้า หรือวันนี้ครูสอนนาเปื้อ เป็นต้น

เล่านิทานอย่างไร

เมื่อตีความว่าการเล่านิทานคือการสื่อสารระหว่างมนุษย์รูปแบบหนึ่ง ถ้าเช่นนั้นจำเป็นต้อง “ฝึก” การเล่านิทาน หรือการเล่าเรื่องใหม่ สำหรับผู้เขียนเห็นว่าการเล่าเรื่องเป็นทักษะที่มนุษย์ทุกคนมี เพราะอัน

^๑ อาจารย์สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ e-mail : atchara_pradit@hotmail.com

ที่จริงมนุษย์สื่อสารกันเป็นปกติในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะด้วยคำพูด สีหน้าท่าทาง หรือน้ำเสียงที่หลากหลายเพื่อแสดงอารมณ์ต่างๆ ยามที่เราเล่านิทานก็คือการสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติเช่นที่เราทำเป็นปกติในชีวิตประจำวันนั่นเอง เราไม่เคยต้องฝึกตัดเสียงสูง เมื่อเรารู้สึกตื่นเต้น เราไม่เคยต้องฝึกพูดหัวนสันหรือตะคอก เมื่ออารมณ์เราขุ่นมัว ถ้าเราเคยสัมผัสกับอารมณ์ที่หลากหลาย รู้สึกเหงา เศร้า สุข โกรธ แค้น กลัว กังวล มาก่อน เราก็น่าจะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้นออกมาในการเล่าเรื่อง หรือการเล่านิทานได้ถ้าเรารู้สึกกับอารมณ์ต่างๆ ในนิทานด้วย เช่น เรื่องกระดูกกระดูกกระดูกกระดูกกระดูก¹ ถ้าเราพยายามคิดว่ายายเข้าจะรู้สึกจ๊กกะจืออย่างไรเมื่อตึกแตกตั้งอยู่ในห้อง หากเราคิดจินตนาการมาก ๆ จนรู้สึกจ๊กกะจือจริง ๆ เหมือนมีตึกกะแแตกอยู่ในห้องของเราแน่นอนว่าท่าทางของเราย่อมเอ่ยคำว่า “ตึกแตกดิน กระตุกกระดูก กระตุกกระดูก” เราก็คงจะตื่นยกยกไปด้วย หรือเมื่อเราสังเกตวิธีพูดของคนชรา เราเห็นมือที่เหี่ยวยุ่น ริ้วรอยบนใบหน้า หรือจังหวะการพูดที่เนิบช้า น้ำเสียงสั้นน้อยๆ เวลาที่เราพูดบทของคนแก่ในเรื่องที่เราเล่า แล้วเรารู้สึกว่าเรากำลังเป็นคนแก่คนโตก็ทำตามที่เราเคยรู้จัก แน่นอนว่า จังหวะการพูดของเราก็จะช้า และน้ำเสียงก็จะต่ำเองโดยอัตโนมัติ

ใครเป็นผู้เล่านิทานได้บ้าง

ผู้เขียนเชื่อว่าทุกคนเป็นผู้เล่านิทานได้ทั้งหมด แต่จะเล่าได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคคล แม้แต่ผู้มีอวัยวะบกพร่องก็อาจเล่านิทานได้ดีก็ได้ ถ้าเขารู้จักนำเสนอเรื่องที่เล่าในแบบของเขาอย่างมีชีวิตชีวา บางคนถ้าเล่าเรื่องให้เพื่อนสนิท หรือคนที่ตนคุ้นเคยฟัง จะเล่าได้ดีมาก เรียกได้ว่าเล่าอย่างออกรสออกชาติ สนุกและมัน แต่เมื่อใดที่คน ๆ นั้นถูกจับให้เล่านิทานป๊อบ เขาจะเกร็งขึ้นมาทันทีและทำให้การเล่าเรื่องที่แม้จะเป็นเรื่องที่เขาเคยเล่าได้ดีมาก่อน เป็นเรื่องน่าเบื่อไป ทำไม่จึงเป็นเช่นนั้น

ข้อแรก อาจเป็นเพราะเมื่อรู้สึกว่าจะต้องเล่านิทาน ผู้เล่าคนนั้นจะเกร็งขึ้นมาทันที ทำให้มีการกักเก็บอารมณ์ความรู้สึกไว้ ไม่แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ เนื่องจากอาจเพราะคิดว่าผู้ฟังกำลังประเมินตนเองอยู่ เช่น ประเมินว่าฉันสวยไหม ดูดีไหม ผมยุงใหม่ นุ่งสั้นใหม่ พุงย้อยใหม่ การเกร็งนั้นเกิดเพราะผู้เล่าประเมินตัวตนของตนเองสำคัญว่าเรื่องที่เล่า คือประเมินว่าตนเป็นผู้เล่าเรื่อง จึงเป็นจุดรวมความสนใจของทุกคนมาที่ตนเอง แท้จริงแล้วผู้เขียนอยากแย้งว่าความคิดเช่นนั้นผิด ประการแรก การเล่าเรื่อง “เรื่องที่เล่า” **ต้องสำคัญว่า “ผู้เล่า”** ผู้เล่าเป็นเพียงผู้สื่อสาร คือเป็นสื่อในการนำ “สาร” คือ “เรื่อง” ไปสู่ผู้ฟัง ดังนั้นผู้ชมจึงสนใจอยู่แต่กับผู้เล่า เล่าเรื่องได้สนุกน่าสนใจแค่ไหน “เรื่อง” จึงสำคัญว่า “ตัวผู้เล่า” เมื่อมองการเล่าเรื่องในมุมมองเช่นนี้ ผู้เล่าก็จะพยายามทุกวิถีทางให้เรื่องนั้นประทับใจผู้ฟังที่สุด จึงใช้ทุกอย่างที่ตนมี ทั้งการใช้ น้ำเสียงหลากหลาย การใช้มือไม้แขนขาออกท่าทางต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การเล่าเรื่องครั้งนั้นนำเสนอสาระได้ชัดเจนที่สุด จึงทำให้การเล่าเรื่องครั้งนั้นออกมาดี คือสนุก ประทับใจผู้ฟัง คือความดีของเรื่องกลบความดีของผู้เล่า เมื่อผู้เล่าเล่าเรื่องได้อย่างสนุก สิ่งที่ได้คือผู้ฟังรู้สึกเพลิดเพลินไปกับเรื่อง จนบางครั้งลืมนึกถึงผู้เล่าไปเลยทีเดียว ลืมไปเลยว่าผู้เล่าคนนั้นรูปร่างหน้าตาดีหรือไม่ เพราะสิ่งที่ผู้ฟังสนใจคือภาพที่ผู้เล่าสร้างให้

¹ เกริก ยุ้นพันธ์. ชิววัน วิสาสะ. (2539). *กระดูกกระดูก กระตุกกระดูก*. กรุงเทพมหานคร : แพรวเพื่อนเด็ก.

เกิดขึ้นในมโนคติของผู้ฟัง² นำเสียงที่ผู้เล่าใช้ถ่ายทอดช่วยนำให้ผู้ฟังคล้อยตามไปกับเนื้อเรื่อง หรือ อารมณ์ต่าง ๆ ของเรื่องได้ ภาษาที่ผู้เล่าใช้ก็ทำให้ผู้ฟังได้อรรถรสในการฟัง

เพื่อนอาจารย์คนหนึ่งของผู้เขียนซึ่งสอนศิลปะการแสดงเคยพูดว่า เด็กศิลปะเล่านิทานไม่เก่งเพราะ คิดว่าทุกคนมองเขาอยู่ ทั้งที่ความจริงคนเขามองเรื่องที่เล่าต่างหาก เขามองว่าเราเล่าเรื่องอะไรต่างหาก ฉะนั้นถ้าลิ้มความเป็นเราไปได้ หลุดจากตัวเองได้ มุ่งแต่จะนำเสนอเรื่องที่จะเล่า ก็จะทำให้เราทำลายกรอบ ความคิดที่ปิดกั้นตนเอง และกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าทดลองสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้การเล่าของเราสนุกที่สุด

ทั้งนี้ทั้งนั้นการที่ผู้เขียนเสนอว่าการเล่าเรื่อง “เรื่อง” เท่านั้นที่เด่น มิได้หมายความว่าบุคลิกของผู้เล่า ไม่สำคัญ อันที่จริงต้องถือเป็นเรื่องสำคัญข้อหนึ่งที่เดิยวที่ผู้เล่าต้องมีบุคลิกดี ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการแต่งตัว ด้วยเสื้อผ้าราคาแพง หรือหรูหรา แต่เป็นเรื่องของความสะอาด เรียบร้อย ที่ก่อให้เกิดความเจริญตาเจริญใจ หรือสร้างความอบอุ่นสื่อไปยังผู้ฟังมากกว่า บุคลิกที่ดีในความหมายของผู้เขียนคือการทำให้ผู้มองเกิดความประทับใจแรก (First Impression) ในแนวทางบวกมากกว่า คนเล่าที่แต่งตัวสกปรกรูปร่าง หนวดเคราเพิ่ม อาจทำให้ผู้ฟังระแวงได้ ซึ่งการระแวงก็จะปิดกั้นการเปิดรับรับรู้ของผู้ฟังไป ทำให้รั้งรอในการรู้สึกร่วมกับเรื่องที่ ผู้เขียนจะเล่าไปอย่างน่าเสียดาย อย่างไรก็ดี คนที่บุคลิกไม่ดีอาจเป็นนักเล่านิทานมหัศจรรย์ก็ได้ เช่น อีสป นักเล่านิทานที่เรารู้จักกันดี³ เป็นต้น

ถ้าอย่างนั้นจะทำอย่างไรให้ผู้เล่าไม่เกร็งและมุ่งนำเสนอเนื้อหาของเรื่องให้ดีที่สุด สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ **ผู้เล่าต้องรู้สึกผ่อนคลายกับการเล่า** ต้องรู้สึกก่อนว่าอยากเล่าเรื่องนี้เหมือนอยากเล่าให้คนที่เรารู้จักฟัง เอ็นดูคนฟังและอยากมอบสิ่งดีๆ ให้เขา ถ้าผู้เล่าทำตัวเองให้ผ่อนคลายและทำตัวเองให้รู้สึกอยากเล่าเรื่อง แล้ว คิดว่าน่าจะช่วยแก้ปัญหาการเล่านิทานไม่สนุกไปได้มากทีเดียว ถ้าเรารู้สึกผ่อนคลายและเล่าเพราะอยากเล่า เพราะเราแน่ใจว่าเรื่องของเราสนุกตรงจุดนั้นจุดนี้ เรื่องของเราดีอย่างนั้นอย่างนี้ ก็หมายความว่า เราจะนำเสนอเรื่องนั้นอย่างโดดเด่น จนกลบความเป็นตัวเราได้ ตัวเรากลายเป็นเรื่องรอง

การผ่อนคลายนั้นสร้างที่ตัวผู้เล่าง่ายกว่าสร้างที่ตัวผู้ฟัง เนื่องจากในบางกรณีเราไม่อาจทราบได้ว่าผู้ ฟังเป็นใครบ้าง แค่เรามองผู้ฟังอย่างสบาย สบตาเขาตรงๆ รับรู้และยอมรับปฏิกิริยาทุกๆ อย่างของเขา โดย ไม่ใช่อคติหรือฉันทาคติใดๆ เข้าไปจับ เช่น “ตาคนนี่จ้องหน้าฉันเบ่งเขียว ไม่รู้ฉันหัวยุงรีเปล่า” หรือ “ยาย คนนั้นมองแต่กระโปรงฉัน ไม่รู้ฉันนั่งเรียบร้อยไหม” การคิดเช่นนี้จะกลายเป็นความกังวลที่เหนียวรั้งและ ชะลอพลังในการเล่าเรื่องของเราไป มีหลายครั้งที่ผู้เขียนชอบเล่านิทานโดยแทรกบทเพลงเข้าไปในเรื่องด้วย ทั้งที่ผู้เขียนร้องเพลงไม่เป็น แต่ผู้เขียนมั่นใจว่าเพลงที่ร้องเป็นเพลงที่ดี ช่วยสร้างภาพและอารมณ์ซาบซึ้งให้ กับเรื่องได้ ผู้เขียนก็ร้อง โดยไม่คำนึงว่าใครจะคิดว่าร้องไม่ดีเท่านักร้องอาชีพแล้วยังอยากร้อง หลายครั้งเมื่อ ผู้เขียนเริ่มร้องเพลงประโยคแรกๆ ออกมา ผู้ฟังจะหลบตาผู้เขียนอย่างขวยเขิน (อันที่จริงน่าจะเป็นตัวผู้ร้อง

² เดียวโกะ มัตสึโอะ นักเล่านิทานชาวญี่ปุ่นเขียนไว้ว่า การเล่านิทานคือศิลปะของการสร้างภาพ ผู้พูดใช้ภาษาและท่าทางของตนสร้างภาพให้ เกิดในมโนคติของผู้ฟัง คือถ่ายทอด “จินตภาพของผู้เล่านิทาน” ไปยังผู้ฟัง ขณะฟังเรื่องที่เล่าผู้ฟังแต่ละคนจะมีภาพในใจที่ไม่เหมือนกัน เลย และอาจไม่เหมือนภาพในมโนคติของผู้เล่าเลยก็ได้ เช่น เมื่อพูดถึงป่าที่หนูน้อยห่มวกแดงเดินไปบ้านคุณยาย บางคนนึกภาพเห็นป่าโปร่ง ต้นไม้เขียวสบาย มีดอกไม้ป่าแต่งแต้มอยู่ทั่วไป และส่งกลิ่นหอมอบอวลในอากาศ ขณะที่บางคนคิดเห็นภาพป่าที่มีตลิ่ง สว่างแดดส่องลอดมา เพียงรำไร ละอองหมอกปกคลุมอยู่รอบกาย ให้ความรู้สึกโหวงเหวโหม่งไม่ปลอดภัย เป็นต้น จินตภาพที่แตกต่างกันนั้นเป็นเพราะผู้ฟังแต่ละคนมีพื้นฐานประสบการณ์แตกต่างกัน

³ ตำนานเล่าว่าอีสปเป็นทาสผิวดำชายที่หลังค่อม หน้าตาอัปลักษณ์ เสียงพูดก็แหบต่ำราวเสียงสัตว์ แต่ถ้าใครตั้งใจฟังเรื่องที่เขากล่าว ก็จะได้ยินในความสนุกและคติสอนใจในเรื่อง จนลิ้มค่านิ่งถึงรูปกายภายนอกของเขา

ต่างหากที่เขิน) แต่หลังจากร้องเพลงไปสองสามประโยค เนื้อหาของเพลงและความตั้งใจจริงที่จะสร้างภาพผ่านบทเพลง จะสะกดผู้ฟังให้หายเขิน และกลับสบตาผู้เล่า เพราะสนใจเนื้อเพลงอย่างมาก อุปสรรคที่เราร้องเพลงไม่เพราะ ถูกลืมนไป เพราะผู้ฟังต้องการฟังเนื้อหาของเพลงที่เราร้องมากกว่า เพราะฉะนั้นถ้าผู้เล่าผ่อนคลาย และไม่กังวลกับการเล่าต่อหน้าผู้อื่นเกินไป การเล่านั้นก็ออกมาอย่างเป็นธรรมชาติได้ไม่ยาก

นอกจากต้องสร้างความรู้สึกผ่อนคลายให้กับตัวเองแล้ว **จงเล่าด้วยความปรารถนาดีที่จะเล่า เล่าด้วยความตั้งใจอยากให้ผู้ฟังได้ฟังเรื่องสนุก ๆ จากเรา** หากเราตั้งใจเล่านั้นก็คือเรามีสมาธิในการสื่อสาร เมื่อเล่าอย่างมีสมาธิ สีหน้า ท่าทาง อารมณ์ต่าง ๆ ของเรื่อง เราจะนำเสนอได้อย่างชัดเจน แต่ส่วนใหญ่คนเล่านิทานไม่ดี เล่าไม่สนุกเป็นเพราะผู้เล่าไม่ได้อยากเล่ามากกว่า เช่นอาจรู้สึกว่าเป็นเพื่อนคะยั้นคะยอ จึงต้องออกมาเล่า เวลาเล่าจึงเล่าด้วยความรู้สึกฝืน เหมือนถูกบังคับ การเล่าจึงเป็นการเล่าอย่างแค้น ๆ ไม่แสดงออกทางอารมณ์ หรือสีหน้าท่าทางอย่างเต็มที่

เทคนิคง่าย ๆ ในการเล่านิทาน

การเล่านิทานในมุมมองของผู้เขียน ไม่ใช่เรื่องยาก แต่ก็ไม่ง่ายเช่นกัน แต่มีเทคนิคบางอย่างที่ฝึกกันได้ สิ่งที่คุณเขียนมักบอกลูกศิษย์ที่ต้องฝึกเล่านิทานเสมอคือ

- หาเรื่องที่ชอบมากๆ เมื่อชอบมากๆ แล้วต้องอยากแบ่งปันเรื่องที่เรารอบให้คนอื่นรู้ด้วย

- **จับให้ได้ว่าความสนุกของเรื่องนี้อยู่ตรงไหน** คือวิเคราะห์ว่าเรื่องที่เรารอบนั้น เรารอบเพราะอะไร **การหาความสนุกของเรื่องนี้อยู่ตรงไหน ก็คือการหาจุดเด่นของเรื่องนั่นเอง** เมื่อเรารู้ว่านั่นคือจุดสนุกที่สุดของเรื่อง การเล่าก็จะเป็นการพยายามเน้นจุดนั้นให้ถูกนำเสนอชัดเจนที่สุด เช่นเมื่อใดที่ผู้เขียนต้องเล่าหนังสือภาพเรื่อง อีเล้งเค้งโค้ง⁴ (ซึ่งเป็นเรื่องมหัศจรรย์มากที่เด็ก ๆ แทบทุกที่ทั่วไทยชอบเรื่องนี้ ทั้งที่ไม่เข้าใจว่า “อีเล้งเค้งโค้ง” หมายถึงอะไร) สิ่งที่คุณเขียนรู้สึกยามที่อ่านเรื่องนี้ คือสนุกที่สุดเมื่ออ่านออกเสียงเรื่องนี่ดัง ๆ และคอยทำเสียงให้สื่ออารมณ์ตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตัวละครเจอ เช่น อีเล้งเค้งโค้ง ถูกลิงซิงกล้อง ก็ทำเสียงอีเล้งเค้งโค้งอย่างเอะอะตกใจ อีเล้งเค้งโค้งอยากไปเที่ยวเมืองใหญ่ ก็พูดคำว่า “อีเล้งเค้งโค้ง” อย่างฝัน ๆ มีความสุข และตื่นเต้นยินดี เป็นต้น เมื่อผู้เขียนจับได้ว่าความสนุกของเรื่องนี้ คือการได้เปล่งเสียง “อีเล้งเค้งโค้ง” ตามอารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละคร ผู้เขียนจึงเล่าโดยเน้นจุดนี้ทุกครั้ง คือ อ่านเนื้อเรื่องออกมาดัง ๆ ให้ผู้ฟังได้ยินสิ่งที่ตัวละครรู้สึกหรือพบเจอ แล้วก็จะเรียกร้องให้ผู้ฟังช่วยพูดคำว่า “อีเล้งเค้งโค้ง” ตามอารมณ์ของตัวละครขณะนั้น ซึ่งมักประสบความสำเร็จทุกครั้ง เพราะผู้ฟังรู้สึกมีส่วนร่วมไปกับเรื่อง และรับรู้อย่างหนึ่งว่าเรื่องนี้เป็นการนำเสนออารมณ์ที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งสุข แซ่ก ล้ว ตกใจ ซึ่งเป็นจุดเด่นของเรื่องจุดหนึ่ง

ในแง่หนึ่ง**การจับจุดเด่นของเรื่อง คือการตีความเรื่องนั่นเอง** ซึ่งการตีความหรือการจับประเด็นใดๆ ในเรื่องนั้น ไม่มีการบังคับว่าทุกคนต้องจับประเด็นได้เหมือนกันหมด นี่ก็เหมือนอย่างหนึ่งของการตีความเรื่องที่จะเล่าในแบบของเรา ทุกคนทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้เบื้องหลัง (คือความรู้ในอดีต) ทุกคนมีชีวิตแตกต่างกัน เคยพบเจอสิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน ดังนั้นจึงเกิดมุมมองในการตีความสิ่งต่าง ๆ ไม่

⁴ ชิววัน วิสาสะ. (2539). อีเล้งเค้งโค้ง. กรุงเทพมหานคร : แพรวเพื่อนเด็ก.

เหมือนกัน เช่น เมื่อเห็นน้ำอยู่ครึ่งแก้ว บางคนมองว่าน้ำเหลืออีกแค่ครึ่งแก้ว บางคนมองว่าน้ำหายไปตั้งครึ่งแก้ว ดังนั้นเป็นต้น ฉะนั้นนิทานเรื่องเดียวกัน หากจับจุดเด่นได้คนละจุด นิทานเรื่องนั้นก็จะมีแง่มุมในการนำเสนอที่แตกต่างหลากหลายทีเดียว

- เมื่อจับได้ว่าความสนุกของเรื่องอยู่ตรงไหนแล้ว **จงเล่าเรื่องจากความประทับใจเรื่องนั้น** ผู้เขียนไม่นิยมให้ท้องเรื่องมาเล่า แต่จำลำดับเหตุการณ์ให้ได้ก็พอ เมื่อเราเล่าเรื่องในชีวิตประจำวันเราไม่เคยท้องเรื่องนั้นๆ มาก่อน ยามที่เราเล่าเรื่องนั้นมันจึงสดใหม่ เราเล่าด้วยตาเป็นประกาย เราไม่ให้ความรู้สึกโมโหจริงๆ การเตรียมตัวท้องเรื่องมา ในแง่หนึ่งดี เพราะทำให้เราลำดับเรื่องได้อย่างไม่สับสน แต่อีกแง่หนึ่งเราจะเกร็งกับการพยายามเล่าเรื่องอย่างถูกต้องเกินไป มีลูกศิษย์คนหนึ่งในวิชาการเล่านิทานที่ผู้เขียนสอน ช้อมการเล่านิทานมาอย่างดีในการสอบเล่านิทาน และพยายามเล่าตามที่ช้อมมาทุกรายละเอียด เธอเล่าเรื่องตำนานฮิปโปกระเบื้องสีฟ้าของอียิปต์ (ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับฮิปโปตัวหนึ่งที่ช่วยเจ้าหญิงจากการตกน้ำ เจ้าหญิงจึงปั้นรูปฮิปโปเป็นเครื่องเคลือบสีฟ้า เพื่อระลึกถึงบุญคุณของมัน) เมื่อถึงตอนเจ้าหญิงตกน้ำลูกศิษย์ของผู้เขียนก็ทำท่าว่าย่น้ำ เมื่อถึงตอนตกใจเธอก็ทำเสียงสูงอย่างที่เราเตรียมมา เธอตัดเสียงเป็นเจ้าหญิงเป็นฮิปโปทุกครั้งตามบทพูดของตัวละครที่เราเตรียมมา แต่การเล่าครั้งนั้นกลับไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเธอเล่าได้ดีสมบูรณ์แบบไม่มีที่ติเลย ทุกอย่างเป็นไปตามที่เราเตรียมมาหมด ทำให้ผู้ฟังสัมผัสได้ว่าเป็นการเล่าแบบเตรียมตัวมา มันดูเหมือนการแสดงละครมากกว่า โดยส่วนตัว ผู้เขียนเห็นว่าความสมบูรณ์แบบนั้นบางครั้งก็กีดกันผู้ฟังออกจากโลกของนิทานที่กำลังเล่า กันผู้ฟังออกไปเป็นแค่ผู้เฝ้ามอง เป็นผู้ชม คือชมอย่างเดียวในระยะห่าง แต่การเล่าเรื่องนั้นผู้ฟังอยากฟังเรื่องที่สร้างภาพขึ้นมาสดๆ ร้อนๆ มากกว่า หลายครั้งที่ผู้เขียนเห็นการเล่าเรื่องแบบลำดับสับสน หรือลืมนิทานบางตอน แต่ผู้ฟังยอมรับการเล่าผิดพลาด เช่น พูดผิดบ้าง ลำดับเรื่องผิดบ้าง ดัดเสียงสับสนบ้าง เพราะข้อผิดพลาดเหล่านั้นทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าผู้เล่าไม่สมบูรณ์แบบเกินไป ไม่กั้นเขาออกห่างจากผู้เล่า อนุญาตให้ผู้ฟังได้หัวเราะกับข้อผิดพลาดของผู้เล่าบ้าง เป็นการทำให้ผู้ฟังได้ใกล้ชิดกับผู้เล่า ไม่มี “กำแพงน้ำแข็ง” มากันกลาง หลายๆ ครั้งที่นิสิตที่เล่าเรื่องผิดๆ ถูกๆ กลับชนะใจเพื่อนๆ ที่ฟัง เพราะเมื่อผู้ฟังหัวเราะให้ผู้เล่า ความสนิทสนมเป็นกันเองก็จะเกิดโดยอัตโนมัติ กลายเป็นว่าผู้ฟังไม่กั้นตัวเองออกจากโลกที่ผู้เล่าสร้างให้ ผู้เล่าก็รู้สึกว่าคุณฟังมีระยะห่างเป็นคนแปลกหน้าของตนอีกต่อไป การเล่านิทานนั้นจึงเป็นการเล่าอย่างสบายๆ เหมือนเล่าเรื่องให้เพื่อนสนิทหรือคนในครอบครัวฟังนั่นเอง

- การเล่าเรื่องใดๆ ก็ตาม **ผู้เล่าต้องเล่าอย่างชัดเจน** ชัดเจนในที่นี้คือการเล่าด้วยน้ำเสียงที่ฟังชัด และออกเสียงอักขระอย่างถูกต้อง เล่าด้วยเสียงที่ฟังชัด ไม่ใช่การตะโกนเล่า ความชัดเจนในการเล่าไม่ได้อยู่ที่การพูดเสียงดังอย่างเดียว เมื่อต้องกระซิบผู้เล่าทำเสียงกระซิบได้ (ในระดับที่ดังกว่าการกระซิบทั่วไปเพื่อให้ผู้ฟังได้ยินด้วย) การออกอักขระถูกต้องทำให้การฟังไม่สะดุด ถ้าผู้เล่าพูดไม่ชัด เช่นที่ได้กรุ่นใหม่ มักพูดคำควบกล้ำไม่ชัด ร. เรือ หายไปให้ ล.ลิง เล่นหมด หรือพูด ส. เสือ แบบแลบลิ้นอยู่ระหว่างริมฝีปากนั้น อาจทำให้การฟังนิทานไม่สิ้นไหลได้ หรือที่ร้ายกว่านั้นอาจทำให้เข้าใจเรื่องผิดไปเลยก็ได้ การพูดชัดนี้ไม่ได้หมายความว่าแค่พูดภาษาไทยเราให้ชัดเท่านั้น แต่หมายถึง**เล่าเป็นภาษาใดก็ต้องให้ชัดเจนในภาษานั้นทุกภาษา** เช่น เล่าเป็นภาษาถิ่นภาคเหนือ ภาคใต้ ก็ต้อง “อู้ก้าเมือง” “แหล่งใต้” ให้ชัดแบบที่ควรเป็นด้วย ถ้าหากเล่านิทานพื้นบ้านของภาคใด การเล่าด้วยภาษาถิ่นของภาคนั้นก็จะได้อารมณ์กว่าเล่าด้วยภาษากลาง หรือถ้าเล่านิทานเป็นภาษาต่างประเทศก็ควรพูดภาษานั้นได้อย่างถูกต้องด้วย

- รู้จักกลุ่มเป้าหมายที่เราจะเล่าเรื่องให้ฟัง รู้จักในที่นี้คือรู้ว่าเขาอยู่ในวัยไหน มีความสนใจเรื่องใดเป็นหลัก พื้นเพของเขาเป็นอย่างไร การทำความรู้จักกับกลุ่มเป้าหมายมีประโยชน์ตรงที่เราจะเลือกเรื่องได้ตามความสนใจของเขา เช่น ทุกภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา ผู้เขียนจะพานิสิตไปเล่านิทานให้เด็ก ๆ ในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าฟัง โดยใช้การเล่านิทานแบบแสดงเป็นละคร เมื่อทราบกลุ่มเป้าหมายว่าผู้ฟังเป็นผู้ไม่พร้อมเรื่องครอบครัวแล้ว ผู้เขียนจะแนะนำให้นิสิตหลีกเลี่ยงเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรักความอบอุ่นระหว่างพ่อแม่กับลูก โดยให้เสียงเป็นนำเสนอความผูกพันระหว่างเพื่อน พี่น้อง หรือเน้นเรื่องความสนุกสนานผจญภัยในโลกจินตนาการ หรือเรื่องเกี่ยวกับสัตว์แทน เป็นต้น

- อีกประเด็นหนึ่งที่จะทำให้เป็นผู้เล่านิทานได้ดีคือ ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ทั้งอ่านมาก ดูมาก เพื่อเก็บข้อมูลไว้ใช้โยนโยกกับการเล่าเรื่องของเรา ดูมากคือสังเกตการเล่าของผู้อื่นด้วย เพื่อนำข้อดีของเขามาประยุกต์กับการเล่าของเรา ผู้เขียนไม่แนะนำให้เลียนแบบการเล่าให้เหมือนนักเล่านิทานที่เราชอบ เนื่องจากไม่มีวันเลียนแบบได้เหมือน เพราะน้ำเสียง ท่าทางของแต่ละคนไม่เหมือนกัน เราควรนำข้อเด่นข้อดีของเรามาสร้างรูปแบบการเล่านิทาน และสร้างเสน่ห์ในแบบของเราดีกว่า

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เป็นแง่มุมบางมุมที่ผู้เขียนใช้แนะนำนักเรียนในชั้นเรียนเล่านิทาน เพื่อให้เขาเกิดความมั่นใจในการเล่านิทานในแบบของตน ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้เขียนมีอาจอ้างได้เลยว่าเป็น “นักเล่านิทาน” เป็นแต่เพียงผู้ชอบเล่า และชอบฟังนิทานเท่านั้น ผู้เขียนเชื่อว่าหลาย ๆ ท่านก็คงชอบฟังและชอบเล่านิทานเช่นกัน เพราะการเล่านิทานนั้นมีเสน่ห์และ เกิดมาเนิ่นนานพอๆ กับที่มนุษย์รู้จักสื่อสารกันเลยทีเดียว นิทานเป็นสายใยแห่งความสัมพันธ์อันอ่อนโยนของมนุษย์ ดังที่เพลโตนักปราชญ์ชาวกรีกเคยกล่าวว่า “นิทานให้ความอบอุ่นยิ่งกว่าอ้อมกอดของวงแขน พ่อแม่พี่เลี้ยงหรือผู้ปกครองเด็ก จึงควรประดับประดาตนเองด้วยนิทาน” ดังนั้นหากท่านสนใจเรื่องของนิทาน ไม่ว่าจะเป็นผู้เล่าหรือผู้ฟัง ก็ล้วนแต่มีส่วนช่วยสร้างสายสัมพันธ์อบอุ่นที่โยนโยมมนุษย์เข้าด้วยกันทั้งสิ้น

บรรณานุกรม

- เกริก ยุ้นพันธ์. (2539). **กระดุกกระดิก กระต๊อกระแต๊ก**. กรุงเทพฯ ฯ : แพรวเพื่อนเด็ก.
- เกริก ยุ้นพันธ์. (2539). **การเล่านิทาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เดียวโกะ มัตสึโอะ. (2542). **ทำไมจึงต้องมีหนังสือสำหรับเด็ก “จะแสวงหาแหล่งจินตภาพที่ดีได้จากไหน”**, ใน **นิทานเพื่อการอ่าน เอกสารประกอบการสัมมนา**. หน้า 36-53. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ศูนย์การศึกษาและอาชีพมูลนิธิธิดาเอเซีย.
- ซีวัน วิสาสะ. (2539). **อีเล้งเค้งโค้ง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : แพรวเพื่อนเด็ก.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2534). **เทคนิคการเล่านิทาน**. กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2527). **เอกสารการประชุมปฏิบัติการเล่านิทาน**. กรุงเทพฯ ฯ : สมาคมพัฒนาการอ่านของเด็ก.
- วีไล มาศจรัส. (2539). **เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ ฯ : มิติใหม่.

“หนังสือ” นับเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต ของเด็ก เพราะหนังสือคือสื่อที่ขยายขอบข่ายความรู้ พัฒนาความคิด เสริมสร้างจินตนาการอันบรรเจิด และยังช่วย กลุ่มเกลาอารมณ์ ความรู้สึกให้ละเอียดอ่อนยิ่งขึ้นด้วย หนังสือดีเล่มหนึ่งซึ่งอ่านง่าย สนุก แฝงข้อคิด อาจ มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความคิด ความประพฤติ รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กได้ ดังนั้น การเขียน หนังสือสำหรับเด็กจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ เป็นศาสตร์ที่ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในหลักการ ทางวิชาการ และเป็นศิลป์ในแง่ของความละเอียดลึกซึ้งในการผูกเรื่องราว การเลือกใช้ภาษา ตลอดจน กระบวนการวิธีในการถ่ายทอด

สิ่งที่ควรพิจารณาในการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก

ความสนใจในการอ่านของเด็ก

ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กนั้น ผู้เขียนจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสนใจและรสนิยมในการอ่านของเด็กซึ่งแตกต่างกันไปตามธรรมชาติแห่งวัย ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้เขียนหนังสือให้สอดคล้องกับวัยต่าง ๆ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

เด็กวัย 2-5 ปี

เด็กในวัยนี้เพิ่งเริ่มเรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ แม้จะยังอ่านหนังสือไม่ได้แต่ก็ชอบดูและฟังเรื่องราวที่สนุกสนาน มีความสนใจตัวเองและเด็กวัยเดียวกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ชอบคำพูดที่คล้องจอง ดังนั้นหนังสือ สำหรับเด็กวัยนี้จึงควรมีภาพประกอบมาก สีสันสดใส และมีคำพูดที่คล้องจอง นอกจากนี้ นิทานที่มีตัวละคร เป็นสัตว์แต่พูดและทำกริยาอาการเหมือนมนุษย์ได้ก็จะถูกใจเด็กวัยนี้มาก

เด็กวัย 6-7 ปี

เด็กในวัยนี้เริ่มอ่านหนังสือได้บ้างเล็กน้อย มีจินตนาการและความคิดคำนึงมากขึ้น ชอบเรื่องเวทมนตร์ นางฟ้า สนใจเรื่องธรรมชาติของคน สัตว์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หนังสือที่มีการผจญภัย มีบทบาทและความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ มีเรื่องธรรมชาติรอบ ๆ ตัวเด็กจึงถูกใจเด็กมาก นอกจากนี้เรื่องที่สร้างเสริมจินตนาการ ความคิดความฝันอันบรรเจิดก็เป็นที่น่าสนใจเช่นกัน

** อาจารย์สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เด็กวัย 8-9 ปี

เด็กในวัยนี้อ่านหนังสือได้มากขึ้น ชอบอ่านนิทาน เทพนิยาย และนิทานพื้นบ้าน ระยะเวลาเด็กชายและเด็กหญิงจะมีเริ่มความสนใจและรสนิยมในการอ่านแตกต่างกัน เด็กหญิงจะชอบเรื่องของเล่นตุ๊กตา ของสวย ๆ งาม ๆ ส่วนเด็กชายจะชอบเรื่องเครื่องยนตร์กลไก รถยนต์ หุ่นยนต์ การผจญภัยและการเล่นโลดโผนต่าง ๆ สนใจเรื่องราวเด็กคนอื่น ๆ ในวัยเดียวกันและเปรียบเทียบกับตัวเอง ดังนั้นเด็กจึงมักเปรียบเทียบบทบาทและความรู้สึกนึกคิดตลอดจนพฤติกรรมของตัวละครกับตัวเองและยึดถือเป็นแบบอย่าง ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องระมัดระวังในการกำหนดบุคลิกลักษณะตัวละครให้ดี ต้องเข้าใจจิตใจและมีลักษณะที่โน้มน้าวใจเด็กให้เกิดเจตคติที่ดีในด้านต่าง ๆ ของชีวิต

เด็กวัย 10-11 ปี

เด็กวัยนี้อ่านหนังสือได้คล่องแล้วและเป็นระยะที่มีความสนใจในการอ่านอย่างแท้จริง เด็กหญิงและเด็กชายจะมีความสนใจและรสนิยมในการอ่านแตกต่างกันอย่างชัดเจน เด็กหญิงจะชอบเรื่องราวน่ารัก ๆ ตลกขบขัน นิทาน นิยาย และชีวิตในครอบครัว ส่วนเด็กชายจะชอบเรื่องกีฬา การผจญภัย วิทยาศาสตร์ งานอดิเรก นอกจากนี้ยังชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น เด็กวัยนี้เป็นวัยที่บูชาวีรบุรุษและวีรสตรี ดังนั้นหนังสือหรือเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในวัยเด็กก็เป็นที่ยอดนิยม นอกจากนั้นยังชอบเรื่องวรรณคดีต่าง ๆ ที่นำมาย่อหรือปรับให้ทันสมัยด้วย

การตั้งชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่อง เป็นจุดที่ดึงดูดใจประการแรกและจูงใจให้อยากอ่านต่อจนจบ ผู้เขียนอาจตั้งชื่อเรื่องก่อนหรือตั้งทีหลังเมื่อเขียนเรื่องจบแล้วก็ได้ โดยควรคำนึงไว้เสมอว่าชื่อเรื่องควรสะท้อนความเป็นเรื่องนั้นไม่ทางใดก็ทางหนึ่งซึ่งแล้วแต่ผู้เขียนว่าจะให้น้ำหนักในส่วนใดของเรื่อง เช่น อาจตั้งชื่อเรื่องจากตัวละคร จากปมของเรื่อง หรืออาจตั้งจากคุณธรรมและแนวคิดสำคัญของเรื่อง เป็นต้น

การวางโครงเรื่อง

เมื่อตกลงใจว่าจะเขียนเรื่องใดแล้ว ควรวางโครงเรื่องก่อนลงมือเขียน เพราะการวางโครงเรื่องจะทำให้การเขียนเรื่องราวเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ไม่วกไปเวียนมา และดำเนินไปอย่างสมเหตุสมผล มีการเปิดเรื่อง ผูกปมของเรื่อง จุดสุดยอดของเรื่อง การคลี่คลายปม และสรุปที่การปิดเรื่อง

การวางโครงเรื่องที่ดีคือการวางขอบข่ายที่ชัดเจนของเรื่อง ซึ่งก็คือการตอบคำถามว่า ใคร ทำเรื่องอะไร ที่ไหน มีผลอย่างไร นั่นเอง จากนั้นจึงผูกเป็นเรื่องราว และดำเนินเรื่องโดยเขียนติดต่อกันไปจนจบหรือแบ่งเป็นตอน ๆ ก็ได้

กลวิธีการเขียน

ควรเขียนเรื่องอย่างมีเอกภาพ (Unity) คือมีความกระจ่างในแนวคิดหลักของเรื่อง (Theme) นอกจากนั้นยังต้องมีสัมพันธภาพ (Coherence) คือการจัดลำดับเรื่องราวอย่างมีเหตุมีผล เป็นขั้นเป็นตอนรวมทั้งมีความต่อ

เนื่องด้วย สุดท้ายคือต้องมีสำรตงะของเรื่อง (Emphasis) หมายถึงการย้ำเน้นถึงแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อ แก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ

การเขียนเรื่องที่ดีควรมีปัจจัยหลักๆ เหล่านี้ซึ่งจะส่งผลถึงความหมาย ความกลมกลืนและการเน้นสิ่งสำคัญของเรื่องด้วย

แนวคิด

การเขียนหนังสือสำหรับเด็กนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงแนวคิดที่จรรโลงใจ สร้างเสริมคุณธรรมและทัศนคติ และช่วยคลี่คลายปัญหาต่างๆในใจเด็ก ทั้งนี้ต้องเป็นการนำเสนอแนวคิดนั้นอย่างแนบเนียนด้วย ไม่ใช่เป็นการสอนโดยตรง แต่แอบแฝงอยู่ในรูปแบบของความสุขสนุกสนานซึ่งจะทรงอำนาจภาพในการให้ข้อคิดมากกว่าการสอนโดยตรง

รสของเนื้อหา

การสร้างเรื่องราวให้ชวนติดตามนั้น ผู้แต่งจะต้องรู้จักเลือกสรรแล้วนำมาปรุงแต่งเรื่องราวให้กลมกลืน มีชีวิตชีวาชวนติดตาม ควรเลือกให้เหมาะกับเรื่องราว เช่น รัก ตื่นเต้น สะเทือนใจ น่ากลัว เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเลือกสรรใดรสหนึ่งหรือหลายรสก็ได้ แต่ไม่ควรมีมากเกินไปจนสับสนและขาดความกลมกลืน

ตัวละคร

เรื่องที่ดีจะต้องมีการสร้างบุคลิก นิสัยใจคอ ตลอดจนการพัฒนา นิสัยใจคอของตัวละครไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน โดยมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง สมเหตุสมผลและกลมกลืน สมจริง เช่นตัวละคร 7-8 ปี ก็ควรคิด และพูดให้สมกับวัย อยู่ในโลกของเด็ก ไม่เสแสร้ง ประการสำคัญคือ ตัวละครจะต้องมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น เป็นแบบอย่างให้กับเด็กได้

การสร้างฉาก

สิ่งแวดล้อมของตัวละครหรือฉากในเรื่องควรมีลักษณะที่ถูกต้อง มีความเป็นไปได้และกลมกลืนกับการดำเนินเรื่อง ยุคสมัยและนิสัยของตัวละคร การบรรยายฉากอาจหลีกเลี่ยงความน่าเบื่อโดยใช้ภาพประกอบช่วยได้ ควรคำนึงไว้เสมอว่าเรื่องๆ หนึ่งไม่ควรมีฉากเพียงฉากเดียว ทั้งนี้เพราะฉากเป็นส่วนสำคัญในการบอกความเคลื่อนไหวที่มีชีวิตชีวา

ยุคสมัยของเรื่อง

ผู้เขียนต้องตระหนักตลอดเวลาว่าเรื่องของตนนั้นเกิดขึ้นในยุคอดีต ปัจจุบัน หรือเป็นเรื่องที่ไม่มีการกำหนดเวลา เพราะยุคสมัยเป็นตัวกำหนดรายละเอียดต่างๆของเรื่อง เช่น ฉาก การแต่งกาย นิสัยใจคอ ตลอดจนค่านิยมและความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ซึ่งแสดงถึงความละเอียดรอบคอบของผู้แต่งและความถูกต้องชัดเจนของเรื่องที่แต่งด้วย

ภาษา

หนังสือหรือเรื่องที่เด็กอ่านมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็ก ดังนั้นผู้เขียนจะต้องเลือกเฟ้นถ้อยคำที่ดี ใช้คำตรงความหมาย ระดับของภาษายากง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็ก หลีกเลี่ยงการใช้คำฟุ่มเฟือย ภาษาแสง ภาษาถิ่นและคำไม่สุภาพ ตลอดจนคำนึงถึงความถูกต้องของตัวสะกด อันจะเป็นแบบอย่างของการใช้ภาษาที่ดีต่อไปของเด็ก

เมื่อใดก็ตามที่เราเขียนหนังสือสำหรับเด็ก สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการคำนึงถึง ความสนุกสนาน บันเทิงใจของเด็กควบคู่ไปกับการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและพึงประสงค์

การคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์ที่เด็กพึงจะได้รับจากการอ่านเรื่องนั้น นอกจากจะเป็นการตรวจสอบวัตถุประสงค์ที่คล้องกับผลลัพธ์อันคาดหวังแล้ว ยังเป็นการตรวจสอบคุณภาพของงานเขียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ก้าวหน้าเพื่อให้เหมาะสมสำหรับเด็กต่อไปด้วย

คุณค่าที่เด็กควรจะได้รับจากการอ่านหนังสือ

1. สมองความต้องการและความสนใจแห่งวัยของผู้อ่าน

เมื่อเด็กได้อ่านเรื่องราวที่สอดคล้องกับวัยและความสนใจของเขา เรื่องราวเหล่านั้นก็เปรียบเสมือนเครื่องหย่อนใจ คลายความเหงาและความเครียดแก่เด็ก ส่งผลให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน สนใจใคร่รู้ อยากอ่านมากขึ้น เป็นการปูพื้นฐานนิสัยรักการอ่านของเด็กได้เป็นอย่างดี

2. สร้างเสริมจินตนาการ

เมื่อเด็กได้เปิดโลกทัศน์และขยายขอบเขตของจินตนาการได้กว้างไกลกว่าที่เคยเป็น ก็จะได้รับรู้สิ่งแปลกใหม่ และขยายประสบการณ์ชีวิตให้มากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้รู้จักการมองและคิดอย่างมีมิติและไม่ฉาบฉวยกับเรื่องต่างๆ ในชีวิต

3. สร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

เรื่องราวที่ดีจะต้องสะท้อนแนวคิดที่ส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันจะเป็นแบบอย่างและเป็นแนวทางในการปฏิบัติตัวที่ดีแก่เด็กต่อไป

4. ชดเชยและสร้างสิ่งทดแทน

เรื่องราวที่ประทับใจเด็กมักเป็นเรื่องราวที่ช่วยยกระดับจิตใจและชดเชยความรู้สึกที่ขาดหายไปของเด็กได้ เช่น ให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นคนดีมากกว่าให้ความสำคัญกับรูปร่างภายนอก ช่วยให้เด็กมั่นใจ มีความสุข และรู้สึกอบอุ่นใจ

5. เพิ่มพูนสติปัญญา

เรื่องราวที่เด็กอ่านนั้น มิใช่มีแต่เพียงความสนุกสนาน เพลิดเพลินเท่านั้น หากแต่การสอดแทรกความรู้ในด้านต่างๆแก่เด็กได้อย่างกลมกลืน จะช่วยให้เด็กได้รับความรู้ เพิ่มพูนสติปัญญา ฝึกไหวพริบ ตลอดจนทักษะต่างๆ ด้วย

ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น การเขียนหนังสือสำหรับเด็กนั้นเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้น การฝึกฝนและความเพียรพยายาม คือปัจจัยสูงสุดเหนือสิ่งอื่นใดในอันที่จะผลักดันให้งานชิ้นใดชิ้นหนึ่งสัมฤทธิ์ผล และผลแห่งความสำเร็จนั้นย่อมงดงามน่าชื่นชม เพราะคนเขียนหนังสือสำหรับเด็กทุกคนต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญของหนังสือในอันที่จะหล่อหลอมให้เด็กเป็นคนดีและมีคุณค่าต่อสังคมต่อไป ดังที่พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ได้ทรงกล่าวถึงการเขียนหนังสือสำหรับเด็กไว้ตอนหนึ่งว่า

“...หนังสือจะนำเด็กไปสู่ที่ใด ก็แล้วแต่คุณภาพของหนังสือนั้น การจัดทำหนังสือเด็กให้มีคุณภาพดี ถูกต้อง เหมาะสมกับเด็ก และความต้องการของสังคม เปรียบเสมือนจุดดวงประทีปส่องทางไปสู่ความสว่าง แจ่มใสทั้งในส่วนตัวของเด็กเอง และส่วนรวมของประเทศชาติอีกด้วย...”

บรรณานุกรม

- จินตนา ไบกาชุกยี. (2534). การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
บันลือ พฤกษ์วัน. (2536). วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
ปราณี เชียงทอง. (2526). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

ศิลปะสำหรับเด็ก หมายถึง ศิลปะที่เด็กแสดงออกให้ปรากฏเป็นผลงานที่รับรู้ได้ โดยเริ่มจากการรับรู้โลกภายนอก ผ่านการเสนอความรู้สึกนึกคิด และแสดงออกผ่านสื่อต่างๆ เช่น สี ดิน ไม้ ฯลฯ เด็กจะมีโอกาสได้สำรวจตรวจสอบโลกภายนอกในหลายแง่มุม ได้มองเห็นความแตกต่างของสิ่งต่างๆ กัน ด้วยวิธีการทางธรรมชาติอย่างค่อยเป็นค่อยไปและใจจดจ่อ ไม่ใช่การรับรู้สภาพแวดล้อมอย่างผิวเผิน การที่เด็กได้สำรวจตรวจสอบและพินิจพิเคราะห์นั้น จะช่วยให้เด็กได้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่างๆ รอบตัวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเด็กได้ดีขึ้นด้วย

จุดประสงค์ของศิลปะ

จุดประสงค์หลักของกิจกรรมศิลปะ คือ ส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการ เพื่อพัฒนาการของสมองซีกขวา อันเป็นแหล่งเกิดของความคิดสร้างสรรค์ และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้แล้วยังมีอีก 4 ด้านที่เป็นประเด็นสำคัญที่สุด นั่นคือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านการรับรู้ ด้านความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา

ในการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดมิใช่ผลงานที่เด็กผลิตออกมา แต่กิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการสร้างสรรค์ให้เด็กรู้จักเลือกสรรและสร้างสรรค์งานด้วยวัสดุต่างๆ เป็นการเสนอความรู้สึกนึกคิดผ่านวัสดุเหล่านั้น การแสดงออกอย่างเสรี กล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีความรู้สึกประทับใจ ความรู้สึกชื่นชมในผลงานของทั้งตนเองและของผู้อื่น สร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเองที่สามารถสร้างงานให้สำเร็จลงได้ต่างหากที่เป็นสิ่งสำคัญ

ความสำคัญของศิลปะ

ศิลปะ คือสุนทรียศาสตร์ คือความงาม ความบริสุทธิ์ คือพลังแห่งความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงออกมาอย่างน่าพิงใจ ประทับใจ และสะเทือนอารมณ์ งานศิลปะมีลักษณะเด่นในตัวเองและมีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. **ศิลปะเพื่อการผ่อนคลาย** โดยการได้ระบายความรู้สึกนึกคิด หรือความคับข้องใจออกมา อาจช่วยในการค้นหาตัวเอง ตลอดจนทำให้จิตใจสงบ การทำงานศิลปะก่อให้เกิดสมาธิและปัญญาทำให้มองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ลึกซึ้งกว่าเดิม กล้าเผชิญหน้าและแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ผลงานศิลปะเปรียบเหมือนสื่อกลางเชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างมนุษย์ ฉะนั้นจึงต้องระวังและพิถีพิถันในการสื่อความคิดของตนเองออกมาให้มาก ศิลปะ

* อาจารย์สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เด็กๆ จะรู้สึกสนุกกับการวาดภาพ บั้น หรือทำงานอะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับศิลปะ จะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ได้รับประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมได้ดี

2. **ศิลปะเพื่อการพัฒนาจิตใจ** ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มีความละเอียดอ่อนในการรับรู้ เข้าถึงความงาม มีความประณีต ใส่ใจกับความรู้สึกของผู้อื่น การทำงานศิลปะช่วยพัฒนากระบวนการคิด คิดและมองสิ่งต่างๆ ได้รอบด้าน รู้จักแยกแยะ และทำความเข้าใจ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่เอาเปรียบกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อเป็นแนวทางแก้ไข และรู้สึกร่วมกันว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ศิลปะช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กเล็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ การทำงานศิลปะจะช่วยขัดเกลาจิตใจให้ละเอียดอ่อน ลดความหยาบทางอารมณ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ อยู่ภายใต้กรอบแห่งเหตุผลและขีดจำกัดของตนเอง เกิดความรู้สึกนับถือตนเองโดยไม่ยกย่องตนเองจนเกินความสามารถที่แท้จริง มีสติสัมปชัญญะ ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมทั้งในการทำงานและการดำรงชีวิต

3. **ศิลปะเพื่อพัฒนาสังคม** ศิลปะเป็นตัวกลางในการสร้างสัมพันธ์ภาพ เป็นสื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีของแต่ละประเทศ โดยการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้านศิลปะ และวัฒนธรรมของกันและกัน มีการประยุกต์ข้อดีของแต่ละวัฒนธรรมและมีส่วนผลักดันให้เกิดความคิดริเริ่มอยู่เสมอ ทั้งยังช่วยปลูกฝังให้คนในสังคมมีจิตใจงดงาม ส่งผลให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

4. **ศิลปะเพื่อการบำบัด** สารานุกรมศึกษาศาสตร์ 2539 ให้คำจำกัดความของ **การบำบัดด้วยศิลปะ (Art Therapy)** ว่า “ การใช้กิจกรรมศิลปะ หรือผลงานศิลปะ เพื่อวิจัยหาข้อบกพร่องของบุคคลที่กลไกการทำงานของร่างกายหย่อนสมรรถภาพซึ่งมีสาเหตุมาจากความผิดปกติบางประการของกระบวนการทางจิต และเพื่อใช้กิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมช่วยในการรักษาให้มีสภาพดีขึ้น ”

การบำบัดไม่ว่าจะด้วยจิตบำบัดหรือศิลปะบำบัด คือ การส่งเสริมและเอื้อให้คนไข้ได้รับประสบการณ์ ได้เข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ที่ซุกซ่อนอยู่ในตนเอง ทั้งเป็นโอกาสที่เอื้อให้คนไข้ได้สำรวจเหตุการณ์ชีวิตในอดีตและปัจจุบันของตน นำไปสู่การปรับตัวและหาจุดสมดุลในการผสมระหว่างโลกภายในของคนไข้กับโลกภายนอกของสังคมที่มีอยู่

ศิลปะบำบัดนั้น ต้องคำนึงถึงความชอบของคนไข้เป็นสำคัญ ควรให้คนไข้ได้มีโอกาสทดลองใช้ อุปกรณ์ศิลปะสร้างสรรค์ผลงานประเภทต่างๆ ตามความต้องการ เรื่องความสวยงามนั้นยืดหยุ่นได้ และควรชักจูงให้การทำงานศิลปะเป็นไปเพื่อการสื่อสารสัญลักษณ์และความหมายมากกว่าการสื่อคุณค่าทางสุนทรียะ ควรให้กลุ่มคนไข้มีการพบปะ พูดคุย และสื่อสารกันเองขณะสร้างสรรค์ผลงาน เพราะจะช่วยให้คนไข้รู้สึกเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย และรู้สึกว่าไม่ได้อยู่ตัวคนเดียวในโลก

การนำศิลปะมาใช้ในการบำบัดนั้นจะช่วยให้ผู้มีปัญหาทางจิตได้ระบายปัญหา อารมณ์ ความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ในใจ คนไข้อาจจะระบายออกมาด้วยการวาดภาพเพื่อช่วยผ่อนคลาย ดังนั้นผู้เข้ารับการบำบัดด้วยศิลปะจะเข้าใจและรับรู้ถึงปัญหาต่างๆ และได้สำรวจเหตุการณ์ชีวิตที่ผ่านมา รวมถึงการมองชีวิตปัจจุบันที่ดำเนินอยู่อย่างมีความสุข

5. **ศิลปะเพื่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์** สมองของมนุษย์มีการทำงานแบ่งออกเป็น 2 ซีก คือ สมองซีกซ้าย มีประสิทธิภาพในด้านภาษาและการวิเคราะห์ ส่วนสมองซีกขวาจะตอบสนองในเรื่องของความรู้สึกต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นส่วนสำคัญของการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ที่ควรได้รับการพัฒนามาตั้งแต่วัยเด็ก ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถพิเศษของมนุษย์ที่เกิดจากจินตนาการ ประสบ

การเรียนรู้ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เป็นตัวแปรสำคัญในการช่วยส่งเสริมความคิด กิจกรรมทางศิลปะ นับเป็นแรงบันดาลใจอันเนื่องมาจากจินตนาการอันไร้ขีดจำกัดของมนุษย์ที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ เป็นอย่างดี แต่ความสำเร็จของความคิดสร้างสรรค์นั้นต้องประกอบกับความคิดอื่นๆ ด้วย ได้แก่

- **ความคิดริเริ่ม (Originality)** หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ โดยการนำเอาความรู้เดิม มาคิดดัดแปลงให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ ความคิดริเริ่มมักอาศัยจินตนาการ ความกล้าคิด กล้าทำ และกล้าลองเพื่อ ทดสอบผลงานของตนควบคู่กันไปด้วย

- **ความคล่องแคล่ว (Fluency)** หมายถึง ความคิดที่ไม่ซ้ำในเรื่องเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น ความสามารถในการใช้ถ้อยคำ การโยงสัมพันธ์ การแสดงออก การคิดในการแก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่ความคิด ที่มีคุณภาพ สร้างสรรค์นั่นเอง

- **ความยืดหยุ่น (Flexibility)** หมายถึง ความคิดที่สามารถคิดได้หลายอย่างโดยอิสระ สามารถ ดัดแปลงความคิดเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

- **ความละเอียดลออ (Elaboration)** หมายถึง ความประณีตพิถีพิถัน ช่างสังเกต เห็นในสิ่งที่ผู้ อื่นไม่เห็น

ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะความคิดแบบอเนกนัย¹ (Divergent Thinking) หมายถึง ความคิดหลายด้าน หลายมุมมอง กว้างไกล ซึ่งนำไปสู่ความคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ อาจเกิดจากการบูรณาการองค์ความรู้ ต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ให้เกิดประสิทธิผล

ศิลปะกับการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก

ธรรมชาติของศิลปะ เป็นธรรมชาติที่มีคุณค่าทางนามธรรมอย่างกว้างขวาง เช่น รสนิยม ความพึงพอใจ ทักษะคิด ศิลปะเด็กจึงมีเหตุผลที่จะสร้างคุณค่าทางนามธรรม ตามแนวคิดปัจจุบัน ไม่ใช่เน้นทักษะ เหมือนเดิม ศิลปะเด็กในปัจจุบันมีสภาพเหมือนกับเป็นการสะสมพลังหลายๆ ด้านในตัวเด็ก เพื่อเป็นตัวผลักดันให้การเรียนรู้ด้านอื่นๆ ประสบผลสมบูรณ์ หรือเป็นตัวผลักดันพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ศิลปะเด็กในปัจจุบันเน้นวิถีทางของศิลปะมากกว่างานช่าง เน้นกิจกรรมศิลปะมากมายหลายเนื้อหา และรูปแบบตามสภาพการแสดงออกของเด็กแต่ละคนหรือตามที่ผู้สอนจัดกิจกรรม มิได้เน้นเฉพาะผลงานที่ ฝึกทักษะเพียงด้านเดียว

การสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับเด็กมีผลนำไปสู่พัฒนาการทางบุคลิกภาพเป็นหลัก โดยมีจุดประสงค์ เฉพาะ มีหลักการและประโยชน์ดังนี้

1. เตรียมวัสดุอุปกรณ์และใช้เวลาแก่เด็กในการทำกิจกรรมอย่างเพียงพอ
2. ครู เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนและจัดประสบการณ์ทางด้านศิลปะให้แก่เด็ก
3. เด็กได้ใช้จินตนาการอย่างไร้ขีดจำกัด เป็นแรงผลักดันให้มีความคิดสร้างสรรค์
4. เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เขามีโอกาสได้แสดงความคิดและความรู้สึกออกมา

¹ ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2543). กระบวนการสร้างค่ายศิลปะ. กรุงเทพฯ : บริษัท แมทส์ปอยท์ จำกัด.

5. เด็กมีการแก้ปัญหาตามวิธีทางเฉพาะตัวของแต่ละคนโดยเรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก
6. เด็กได้ใช้ภาษาในอีกลักษณะหนึ่งเพื่อสื่อสารกับโลกภายนอก
7. เด็กได้ค้นพบ แง่มุมความคิดและการแสดงออกเฉพาะตนตามสภาพแวดล้อมรอบตัว
8. เด็กรู้สึกซาบซึ้งต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกัน
9. เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน รู้จักปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
10. เด็กมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการสร้างสรรคจากการรับรู้ด้วยสื่อต่างๆ กัน
11. เด็กมีการแสวงหาความงามและการตัดสินใจในความงามตามความถนัดและความสามารถตาม

ลักษณะเฉพาะตน

12. ให้เด็กมีจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
13. เด็กได้แสดงความเชื่อมั่นในตนเองต่องานที่สัมฤทธิ์ผล
14. ให้เด็กรู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าและรสนิยมที่ดี

การทำงานศิลปะของเด็กแม้จะเน้นคุณค่าและประโยชน์อื่นๆ มากกว่าฝีมือ แต่การทำงานศิลปะย่อมสร้างสมรรถภาพให้เด็กเกิดความชำนาญในการสร้างสรรค์งานรูปแบบต่างๆ ทำให้เด็กรู้สึกมีอิสระในการคิดและแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง

การแสดงออกทางศิลปะอย่างสร้างสรรค์นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กเพราะจะช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับโลกที่เขาอยู่นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในด้านอื่นๆ อีก ได้แก่

- **การรู้จักพึ่งพาตนเอง** เช่น การเก็บวัสดุและของใช้ไว้ในที่ที่เด็กสามารถหยิบของเอามาใช้และเก็บเข้าที่ได้อีก โดยไม่ต้องรอให้ผู้ใหญ่ช่วย การกระทำนี้จะช่วยกระตุ้นให้เด็กรู้จักช่วยตนเอง และเรียนรู้สังคมมากขึ้นคือรู้จักแบ่งปันและรู้จักร่วมมือ

- **ความซาบซึ้งในความงาม** เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้สึกซาบซึ้งในความงามตั้งแต่เยาว์วัย ครูสามารถส่งเสริมเด็กในเรื่องนี้ได้ โดยการให้คำชม วิจารณ์และสนใจในงานที่เด็กทำแต่ควรควรพูดในทางที่ดีมากกว่าตำหนิ ในระหว่างปฏิบัติงานศิลปะเด็กจะพูดคุยกับเพื่อนข้างเคียงหรือกับครูเพื่อแสดงออกของความรู้สึกขณะนั้นซึ่งถือว่าการพัฒนาด้านภาษาอีกวิธีหนึ่ง

- **การระบายอารมณ์** การแสดงออกทางด้านศิลปะนับว่าเป็นวิธีหนึ่งในการระบายอารมณ์ ความรู้สึกของเด็ก การใช้กำปั้นทุบดินเหนียว เป็นการผ่อนคลายอารมณ์เด็กได้ดีเช่นกัน

- **การพัฒนากล้ามเนื้อ** การที่เด็กได้ใช้กรรไกรตัด และติดแปะตกแต่งภาพขนาดใหญ่ การได้ระบายสีด้วยสีชอล์กแท่งโต การต่อไม้บล็อก นั้นเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อให้สัมพันธ์กับการใช้สายตาได้ดีขึ้น

- **การค้นคว้า** การสร้างสรรค์ของเด็กจะสูงขึ้นเรื่อยๆ และจะเริ่มลดลงเมื่อเด็กอายุ 5 ขวบ สาเหตุที่ทำให้การสร้างสรรค์ของเด็กลดลงเพราะอิทธิพลจากพ่อแม่ ครู และการต้องการให้เหมือนเพื่อน ดังนั้นครูควรส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้วยการจัดหาวัสดุแปลกใหม่ แต่มีความคล้ายคลึงกัน เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้สมองคิดค้นและมีอิสระที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้

การทำงานศิลปะเป็นการฝึกประสานความคิดให้สัมพันธ์กับมือ ฝึกการคิดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาในการทำงาน ฝึกให้มีความเป็นระเบียบ รักความสวยงาม มีการรับรู้ด้านสุนทรียะเมื่อพบเห็นสิ่งต่างๆ มีความซาบซึ้งในงานศิลปะ (Art Appreciate) มีความเชื่อมั่นในการสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง มีความภาคภูมิใจ เข้าใจศิลปะ วัฒนธรรมของโลก ส่งผลให้เกิดความรัก ห่วงเห่นศิลปกรรมของชาติและก่อให้เกิดการอนุรักษ์ เป็นพื้นฐานแห่งการประหยัดและรู้ที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด นอกจากนี้ ศิลปะยังทำหน้าที่บำบัดสุขภาพกายและจิตในการผ่อนคลายความเครียดด้วย

การทำงานศิลปะนั้นมีกระบวนการทำงานอย่างมีระบบ มีจุดมุ่งหมาย ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดออกมาทางผลงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการค้นหาและพัฒนาศักยภาพของผู้ทำกิจกรรมศิลปะอีกทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ในระดับสูงต่อไป

การแสดงออกทางศิลปะมีคุณค่าต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กกล่าวคือเด็กได้ขจัดความรู้สึกต้อยบางอย่างที่มีอยู่โดยการระบายสี ชีตเขียน เพื่อเปิดเผยความรู้สึกความต้องการภายในของตนเองและได้พัฒนาในแง่ของการอยู่ร่วมกันทางสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน พัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีผลไปสู่การใช้ชีวิต การเรียนรู้ และอนาคตของเด็ก

การสร้างสรรค้งานศิลปะ

ศิลปะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อบำบัดความต้องการของตนเองและใช้ในการดำรงชีวิต เพื่อพัฒนาให้ชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น งานศิลปะมีคุณค่าหลายด้าน กล่าวคือ

1. **คุณค่าทางความงาม** เป็นเรื่องของโครงสร้างงานศิลปะ อันประกอบด้วย การออกแบบและการใช้วัสดุ ความเป็นส่วนหนึ่งในการรับรู้ด้านความรู้สึก อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและความนิยมของสังคม
2. **คุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย** ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ ประดิษฐ์เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้เหมาะสมตามหน้าที่ มีความแข็งแรงทนทานในการใช้ มีความสะดวกในการใช้ มีขนาดที่เหมาะสม และมีรูปทรงที่สวยงาม
3. **คุณค่าทางเศรษฐกิจ** คือมีการลงทุนที่ถูกและสามารถจำหน่ายได้ในราคาต่ำ มีการใช้วัสดุที่หาได้เองในท้องถิ่น แต่สิ่งของที่ประดิษฐ์ขึ้นนั้นต้องมีคุณภาพดี คงทน และสวยงาม
4. **คุณค่าทางเอกลักษณ์** ผู้สร้างผลงานจะแสดงความคิดและความเป็นตัวตนเข้าไปในการสร้างสรรค้งาน ซึ่งเกิดขึ้นได้จากการลงมือปฏิบัติจริงจนกระทั่งเกิดความชำนาญและปรับปรุงให้ดีขึ้นจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง

การสร้างสรรค้งานศิลปะทุกประเภทนั้นต้องอาศัยหลักการออกแบบเป็นหัวใจในการกำหนดเทคนิคในการทำงาน เลือกใช้วัสดุให้เหมาะสมกับงานและความเป็นไปได้ในการจัดหาในท้องถิ่น ศิลปะเป็นการสอนและเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเน้นไปที่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ กัน และวัสดุเหลือใช้ ทำให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของการสร้างสรรค์ รู้จักออกแบบและประยุกต์ผลงานให้เกิดประโยชน์ มีคุณค่าต่อชีวิตและสังคมที่อยู่ร่วมกัน

วัสดุที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์งานของมนุษย์นั้น แยกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ด้วยกัน คือ วัสดุธรรมชาติ และวัสดุสังเคราะห์

1. **วัสดุธรรมชาติ** หมายถึง วัสดุที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นวัตถุดิบที่ยังไม่มีการแปรสภาพ ได้แก่ พืช สัตว์ หิน เปลือกหอย ดิน ฯลฯ มนุษย์รู้จักนำเอาวัสดุเหล่านี้มาใช้ควบคู่ไปกับการคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างและประดิษฐ์ให้เกิดผลงานต่างๆ ได้ตามความต้องการ เพราะมนุษย์รู้จักการวางแผน ทำงานเป็นขั้นตอน มีหลักการการทำงานที่เป็นระบบ มีการร่างภาพ ทำหุ่นจำลองเป็นโครงสร้างอย่างคร่าวๆ แล้วจึงลงมือทำตามขั้นตอนเพื่อให้ผลงานนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

มนุษย์มักอาศัยธรรมชาติเป็นแรงบันดาลใจในการประดิษฐ์งานต่างๆ ผนวกกับความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถที่มีอยู่ จึงทำให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ เลียนแบบธรรมชาติได้งดงาม มีคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย ดัดแปลงวัสดุธรรมชาติให้สวยงาม คงทน และน่าเก็บรักษาต่อไป

2. **วัสดุสังเคราะห์** หมายถึง วัสดุที่ได้จากการเปลี่ยนแปลงแปรธาตุวัสดุธรรมชาติโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จนกระทั่งกลายเป็นวัสดุชนิดใหม่ หรือวัสดุเทียม ได้แก่ พลาสติก ไนลอน แก้ว หินอ่อนเทียม พลอยเทียมต่างๆ เป็นต้น

จุดประสงค์ของงานประดิษฐ์ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ปลุกฝังให้มีความละเอียดอ่อน ประณีต มีระเบียบ รักความสะอาดในการทำงาน และก่อให้เกิดสมาธิ ศิลปะประดิษฐ์สำหรับเด็กมีหลายรูปแบบ มักขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้วัสดุในการผลิต ส่วนผลงานที่ผลิตได้นั้นจะสวยงามหรือใช้ประโยชน์ได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความสามารถและวุฒิภาวะของเด็กด้วย

การประดิษฐ์สิ่งต่างๆ จะมีลักษณะและกรรมวิธีคล้ายๆ กัน ต่างก็แต่รูปแบบที่แสดงออกซึ่งเป็นไปตามสภาพแวดล้อมและขนบธรรมเนียมประเพณี วัสดุในแต่ละท้องถิ่น แต่ส่วนใหญ่วัสดุที่ใช้จะคล้ายๆ กัน เช่น งานกระดาษ งานดิน งานใบไม้ งานจากพืช งานจากเปลือกหอย และงานจากเศษวัสดุต่างๆ

งานศิลปะประดิษฐ์สำหรับเด็กนั้น ควรให้ผู้เรียนคิดเองและทำเองให้มากที่สุด นอกจากจะเป็นการเสริมด้านลักษณะนิสัยแล้ว จะทำให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหาในการทำงานของตนเองให้สำเร็จลุล่วง ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย กิจกรรมศิลปะในแต่ละครั้ง ครู พ่อแม่ หรือผู้ใกล้ชิด ควรเป็นผู้ให้หลักการและแนะนำการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน อย่าเอาความคิดของตนเองไปสกัดกั้นความคิดของเด็ก ครูควรช่วยก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีปัญหาและช่วยตนเองไม่ได้เท่านั้น

หนังสือภาพ ศิลปะเพื่อส่งเสริมการอ่าน

หนังสือภาพ (Picture book) มีความสำคัญอย่างมากสำหรับเด็ก เพราะเด็กนั้นยังไม่อาจอ่านหนังสือออกเป็นคำๆ ได้ แต่เด็กสามารถอ่านภาพและเข้าใจความหมายได้ด้วยภาพ ฉะนั้นหนังสือภาพจึงถือว่าเป็นหนังสือเล่มแรกๆ ที่สอนภาษาสำหรับเด็ก แต่หนังสือภาพนั้นๆ ต้องมีความน่าสนใจ เพื่อจะทำให้เด็กหลงใหลและเกิดความรักหนังสือ และหากพ่อแม่ หรือคนใกล้ชิดชี้ชวนให้ลูกดูหนังสือร่วมกันด้วยความรักแล้ว เด็กจะตอบสนองความรักของพ่อแม่ด้วยการแสดงความรัก เป็นการเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่ลูกและคนใกล้ชิดในครอบครัวด้วย

หนังสือภาพสำหรับเด็ก คือ สื่อสอนภาษาที่ดี ดังนั้นหัวข้อในการวาดภาพนั้นควรจะเป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น ครอบครัว ตัวเด็กเอง เพื่อน สัตว์เลี้ยง โรงเรียน และธรรมชาติ เป็นต้น เพื่อเด็กจะได้ใช้จินตนาการจาก

ประสบการณ์เดิม สิ่งแวดล้อมรอบข้าง ผวกกับความคิดฝันใหม่ๆ จนเกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานศิลปะได้เป็นอย่างดี

ภาพประกอบในหนังสือภาพสำหรับเด็กนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งดังที่ รัญจวน อินทรกำแหง กล่าวว่

“...ภาพเป็นหัวใจของหนังสือสำหรับเด็กที่เดียวเพราะเด็กยังชอบความเพิลิตเพิลิน ความสนุก ชอบอ่านหนังสือด้วยภาพมากกว่าด้วยตัวหนังสือ ภาพที่งามมีชีวิตจะเชิญชวนให้เด็กสนใจหยิบหนังสือมาดูและอ่าน ฉะนั้นหนังสือและวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กไม่ควรขาดภาพประกอบเลยเป็นอันขาด...”

ตัวอย่างหนังสือภาพที่ออกแบบหน้าปกให้มีสีสันสวยงามและดึงดูดใจให้หยิบขึ้นมาเปิดอ่าน

WHERE THE WILD THINGS ARE

STORY AND PICTURES BY MAURICE SENDAK

หนังสือภาพของ Maurice Sendak

หนังสือภาพของ David Wiesner

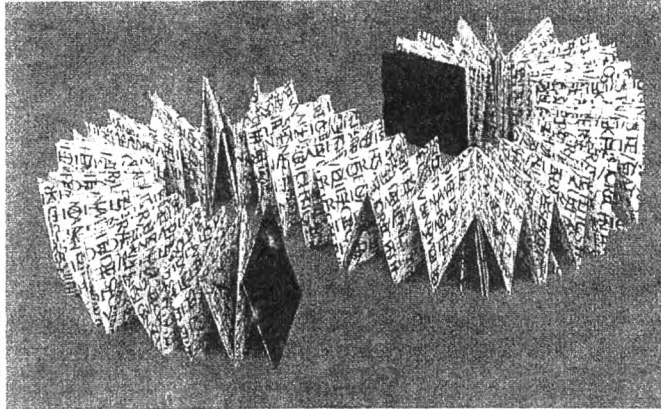
ภาพให้ทั้งภาษา ประสบการณ์ ความเข้าใจ ทำทหายและดึงดูดความสนใจให้อ่านเรื่องราว ภาพประกอบมีคุณค่าต่อตัวอักษรและมีบทบาทอย่างยิ่งต่อหนังสือสำหรับเด็ก สรุปได้ว่า

1. ภาพทำให้เข้าใจความหมายของคำและเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น
2. ภาพช่วยสร้างมโนภาพ จินตนาการ
3. ภาพช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยากอ่านหนังสือ
4. ภาพช่วยนำเสนอประสบการณ์ใหม่ๆ ที่เด็กไม่เคยพบเห็นมาก่อน
5. ภาพช่วยสนองความต้องการด้านอารมณ์ การรับรู้ และความรู้สึกต่างๆ

แนวทางการทำหนังสือสำหรับเด็ก

1. หนังสือผ้า (Clothes book)
2. หนังสือเล่มใหญ่ (Big book)
3. หนังสือเล่มเล็ก (Miniature book)

4. หนังสือหีบเพลงชัก (Accordion book or Book structures)
5. หนังสือขั้นบันได (Step book)
6. หนังสือรูปทรงต่างๆ (Shape book)
7. หนังสือรูปเล่มพิเศษ และวัสดุพิเศษ (Technical book)

หนังสือหีบเพลงชัก หรือ Book-structures ของ Anna Wolf

แนวทางการสร้างภาพประกอบ นั้นทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

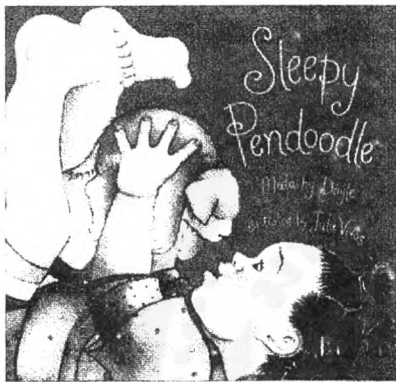
1. ภาพวาด การระบายสี ละเลงสี และการประดิษฐ์ เด็กจะมีพัฒนาการด้านการใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กัน และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
2. ภาพถ่าย เหมาะสำหรับผู้วาดภาพเองไม่ได้ การถ่ายภาพสวยๆ ตีๆ สักภาพหนึ่งก็สามารถสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจได้ เช่น หนังสือสารคดี บันเทิงคดี ฯลฯ
3. สร้างภาพจากเศษผ้า เป็นการนำเศษผ้ามาปัก เย็บติดกัน เป็นรูปภาพ สามารถทำเป็นหุ่นตัวหรือหุ่นสูงได้ และทำให้เด็กได้สัมผัสกับพื้นผิวของผ้าได้ด้วย
4. สร้างภาพจากใบไม้ ใบไม้มีหลายสี หลายขนาด จึงสามารถนำมาตัด ฉีก แล้วติดกลงบนภาพที่ต้องการได้
5. สร้างภาพจากการปั้นดิน หรือปั้นแป้งขนมปัง เมื่อบั่นเป็นรูปตามความต้องการแล้ว นำมาจัดวางเป็นภาพประกอบได้
6. สร้างภาพจากเศษวัสดุ การปะติดเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้จินตนาการ รู้จักการผสมผสาน และรู้ว่าวัตถุแต่ละชนิดมีพื้นผิวต่างกัน
7. สร้างภาพจากงานพับกระดาษ เป็นการพับกระดาษเป็นรูปต่างๆ แล้วนำมาประกอบเป็นเรื่องราว
8. สร้างภาพจากนิ้วมือ ทำได้โดยใช้จานกระดาษ หรือการผสมสีเข้มข้น ใช้นิ้วมือจุ่มสี แล้วประทับลงบนกระดาษ แต่สำหรับเด็กเล็กนั้น ควรใช้สีผสมอาหาร เพื่อป้องกันอันตราย หากเด็กเอานิ้วขยี้ตาหรือเอานิ้วเข้าปาก
9. สร้างภาพจากการฉลุกระดาษ ทำได้โดยการวาดลวดลายลงบนกระดาษ ใช้คัตเตอร์ตัดฉลุ แล้วอาจลงสีด้วยเทคนิคต่างๆ เช่น การติดสีด้วยแปรงสีฟัน การใช้ฟู่กันลม การประทับสีด้วยผิวหน้าของฟองน้ำ ฯลฯ เป็นต้น

10. สร้างภาพจากการตัด การฉีกกระดาษ กิจกรรมนี้เด็กได้ใช้กรรไกรในการพัฒนากล้ามเนื้อ รู้จักเลือกกระดาษและวัสดุที่เหมาะสมกับภาพได้

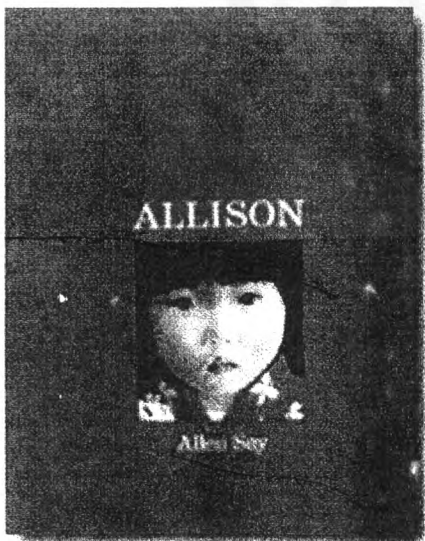
11. สร้างภาพสามมิติ ได้แก่ การทำ Pop up การซ้อนกระดาษเป็นหุ่นต่ำหรือหุ่นสูง การกดพิมพ์ ฯลฯ

12. สร้างภาพที่เคลื่อนไหวได้ เช่น การสร้างภาพด้วยแผ่นใส การสร้างภาพด้วยการซ้อนกระดาษ โดยใช้ชนิดเป็นตัวยึดอยู่ด้านหลัง การทำให้ภาพบางส่วนเคลื่อนไหวได้ด้วยการชัก การเชิด และการทำภาพเคลื่อนไหวแบบสามมิติ หรือแอนิเมชัน (Animation)

ตัวอย่างหนังสือภาพที่ออกแบบหน้าปกให้มีสีสันดึงดูดใจ น่าค้นหาและกระตุ้นให้อยากเปิดอ่าน

หนังสือภาพของ Malachy Doyle
ภาพประกอบโดย Julie Vivas

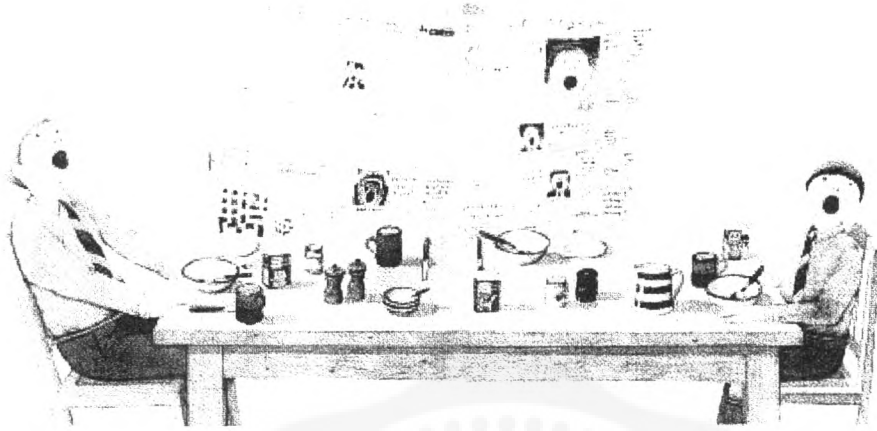
หนังสือภาพของ Allen Say

หนังสือภาพของ Chris Van Allsburg

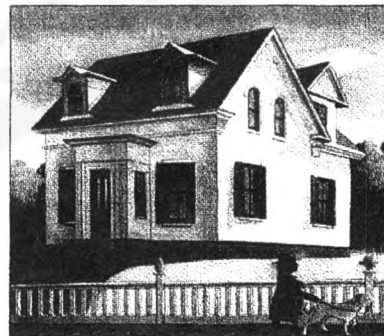
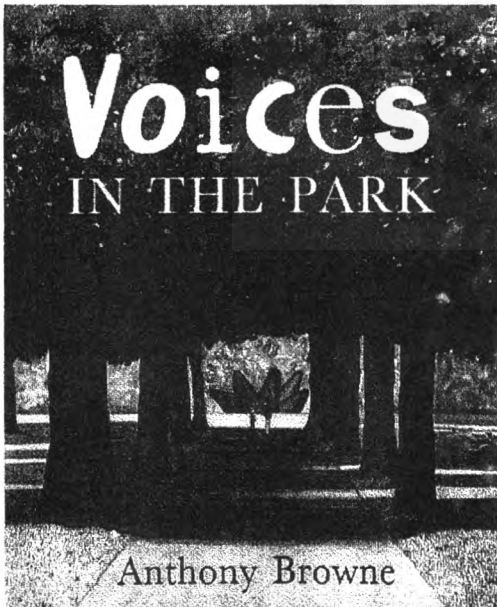
"Hurry up with the breakfast, Mom," he called every morning before he went off to his very important job.

"Hurry up with the breakfast, Mom," Simon and Patrick called before they went off to their very important school.

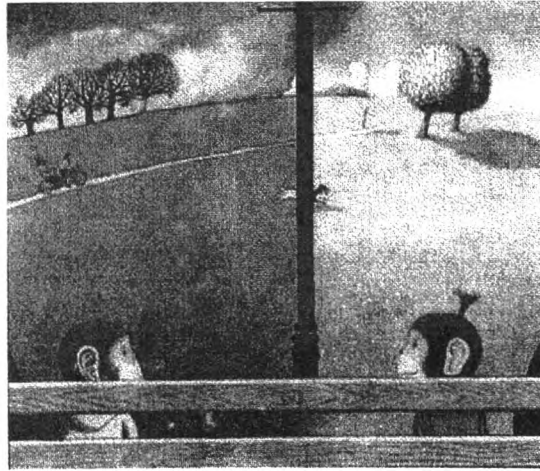

ภาพจากหนังสือ Piggybook ของ Anthony Browne

FIRST VOICE

It was time to take Victoria, our pedigree Labrador, and Charles, our son, for a walk.

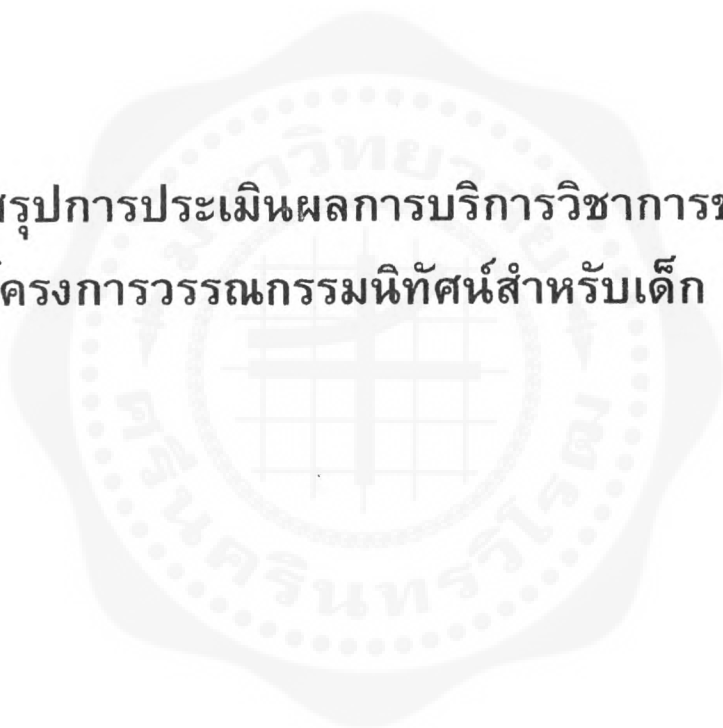
"Do you wanna come on the slide?"
A voice asked. It was a girl,
unfortunately, but I went anyway.
She was great on the slide—she
went really fast. I was amazed.

ภาพจากหนังสือ *Voices in the Park* ของ **Anthony Browne**
เร้าความรู้สึก และกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้ อยากเห็น

บรรณานุกรม

- กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. (2545). หนังสือ ทำมือ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คิดคอม.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2543). กระบวนการสร้างค่ายศิลปะ. กรุงเทพฯ : บริษัท แม็ทส์ปอยท์ จำกัด.
- บันลือ พฤษะวัน. (2536). วรรณกรรม กับ เด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- รัญจวน อินทรกำแหง. (2524). วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2545). หน่วยที่ 12 "ศิลปะสำหรับเด็ก". สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. เอกสารการสอนชุด
วิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก (**Child Behavior Development**), หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 19.
นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ตารางสรุปการประเมินผลการบริการวิชาการชุมชน
โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก

สรุปการประเมินผลการบริการวิชาการชุมชน
โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก
สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3-4 มีนาคม 2546 ณ โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง อ.ศรีมหาโพธิ จ.ปราจีนบุรี

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 80 คน มีผู้ตอบแบบประเมิน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 90 และมีผู้ไม่ตอบแบบประเมินจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10

ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าผู้ประเมินส่วนใหญ่ประเมินในทุกหัวข้อ และมีความพอใจในการต้อนรับมากถึงร้อยละ 58.33 และส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดงานนิทรรศการอยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 63.89 เช่นกัน จากแบบประเมินเนื้อหาที่วิทยากรอภิปรายนั้นผู้เข้ารับการอบรมมีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางเฉลี่ยร้อยละ 11.36 ระดับมากและมากที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 44.99 และ 43.65 ตามลำดับ (รายละเอียดดูได้จากตารางในข้อ 3.1, 3.2 และ 3.3) ผู้เข้ารับการอบรมได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมงาน และมีความพอใจในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 7.25 และระดับมากถึงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42.03 และ 50.72 ตามลำดับ

เรื่องของระบบเสียงผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพอใจมากถึงร้อยละ 58.33 ความเหมาะสมของสถานที่นั้นผู้เข้ารับการอบรมบางส่วนมีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 14.19 แต่ส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 51.75 และ 34.06 ตามลำดับ ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ประกอบในการบรรยายเป็นจำนวนมากถึงมากที่สุดคิดโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 47.18

หัวข้อที่ประเมิน		ระดับความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1	การต้อนรับ			23.61	58.33	18.06
2	รูปแบบการจัดงานนิทรรศการ			20.83	63.89	15.28
3	เนื้อหาที่วิทยากรอภิปราย					
	3.1 เรื่อง การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน โดย อาจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์			11.43	34.29	54.29
	3.2 เรื่อง การเล่านิทานและเทคนิคการเล่านิทาน โดย อาจารย์อัฉรประดิษฐ์			8.57	48.57	42.86
	3.3 เรื่อง การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการอ่าน โดย อาจารย์ภิมลพรรณ อุ่นแก้ว			14.08	52.11	33.80

ข้อ	หัวข้อข้อเสนอแนะ	ระดับความพึงพอใจ (%)				
		ดีมาก	ดี	พอใช้	น้อย	มากที่สุด
4	ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการอภิปรายและเข้าร่วมงานครั้งนี้			7.25	42.03	50.72
5	ระบบเสียง			13.89	52.78	33.33
6	ความเหมาะสมของสถานที่			14.49	50.72	34.78
7	วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการบรรยาย			5.63	61.97	32.39

8. หัวข้อการอภิปรายที่ต้องการให้จัดในครั้งต่อไป

- การทำสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย
- การตัดกระดาษและพับเป็นรูปต่างๆ
- การแต่งนิทานและการวาดภาพประกอบอย่างง่าย
- การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก
- การเล่นนิทานประกอบท่าทาง การใช้หุ่นมือและเทคนิคต่างๆ
- การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียน
- การพิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ
- การสร้างสื่อการเรียนการสอนด้วยวัสดุเหลือใช้
- วิธีสร้างความตั้งใจและสนใจในการเรียน

9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

- ขยายเวลาในการอบรม เวลา 2 วัน น้อยมาก
- จัดอบรมเรื่องการทำสื่อแบบนี้ดีมาก เพราะได้ประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้
- อยากให้จัดในหัวข้อเดิมอีก แต่เพิ่มความหลากหลาย
- อยากให้มีเอกสารประกอบการอธิบายวิธีการต่างๆ ให้ละเอียดมากขึ้น
- อยากให้จัดอีกเพราะได้ประโยชน์มาก
- ควรติดไมโครโฟนที่ตัววิทยากรด้วย
- อยากให้จัดหาหนังสือนิทานสำหรับเด็กมาจำหน่ายด้วย

สรุปการประเมินผลการบริการวิชาการชุมชน
โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก
สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
17-18 มีนาคม 2546 ณ โรงเรียนอัมพันศึกษา จ.กรุงเทพมหานคร

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 100 คน มีผู้ตอบแบบประเมิน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 61 และมีผู้ไม่ตอบแบบประเมินจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39 ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าการประเมินในทุกหัวข้อ ผู้เข้ารับการอบรมมีความพอใจในการต้อนรับมากถึงร้อยละ 47.54 และส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดงานนิทรรศการอยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 49.18 เช่นกัน

จากแบบประเมิน เนื้อหาที่วิทยากรอภิปรายนั้นผู้เข้ารับการอบรมมีความพอใจอยู่ในระดับน้อยร้อยละ 3.28 ระดับปานกลางโดยเฉลี่ยร้อยละ 17.71 ระดับมากและมากที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 61.30 และ 20.16 ตามลำดับ (รายละเอียดดูได้จากตารางในข้อ 3.1, 3.2, 3.3 และ 3.4) ผู้เข้ารับการอบรมได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมงานและมีความพอใจในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 14.75 และระดับมากถึงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.54 และ 37.70 ตามลำดับ

เรื่องของระบบเสียงผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพอใจมากถึงร้อยละ 59.02 ความเหมาะสมของสถานที่นั้น ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 42.62 และมีความพอใจอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 37.70 และ 13.11 ตามลำดับ ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ประกอบในการบรรยายเป็นจำนวนปานกลางถึงมากที่สุดคิดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 30.05

หัวข้อที่ประเมิน		ระดับความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1	การต้อนรับ		4.92	27.87	47.54	19.67
2	รูปแบบการจัดงานนิทรรศการ		8.20	31.15	49.18	11.48
3	เนื้อหาที่วิทยากรอภิปราย					
	3.1 เรื่อง การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน โดย อาจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์			9.84	55.74	34.43
	3.2 เรื่อง การเล่านิทานและเทคนิคการเล่านิทาน โดย อาจารย์อัจฉรา ประดิษฐ์		3.28	11.48	67.21	18.03

หัวข้ออภิปราย		ระดับความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
3.3	เรื่อง การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก โดย อาจารย์รพีพร ฤ กลาง			27.87	63.93	8.20
3.4	เรื่อง การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการอ่าน โดย อาจารย์กิมลพรรณ อุ่นแก้ว			21.67	58.33	20.00
4	ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการอภิปรายและเข้าร่วมงานครั้งนี้			14.75	47.54	37.70
5	ระบบเสียง			19.67	59.02	21.31
6	ความเหมาะสมของสถานที่	1.64	4.92	42.62	37.70	13.11
7	วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการบรรยาย	3.28	6.56	22.95	49.18	18.03

8. หัวข้อการอภิปรายที่ต้องการให้จัดในครั้งต่อไป

- แผนการสอนวรรณกรรมนิทานและอุปกรณ์ประกอบการสอนสำหรับเด็ก
- การเล่านิทานสำหรับเด็กและเทคนิคการเล่านิทาน ผลิตเกมเพลง และสื่อการเรียนการสอน
- การผลิตสื่อสำหรับเด็กระดับก่อนประถมวัย
- การเขียนหนังสือประกอบการสอนรายวิชา
- เทคนิคการวาดรูปและการลงสี
- การเขียนสาระของแต่ละกลุ่มวิชา
- การทำละครโรงเล็ก

9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

- ควรจัดที่วัดแบบนี้ก็เพราะเป็นศูนย์กลางที่ดีที่สุด
- ควรอบรมในห้องแอร์เพราะอากาศร้อน
- ควรจัดให้มีโครงการนี้บ่อยๆ และ หลายๆ วัน
- ควรมีตัวอย่างประกอบมากๆ
- ควรสอนการวาดภาพด้วย อยากให้จัดทำภาพมากกว่าทฤษฎีจะได้นำไปถ่ายทอดต่อให้ลูกศิษย์
- ควรแนะนำเทคนิคในการทำสื่อให้มากกว่านี้
- ควรนำวัสดุอุปกรณ์มาจัดนิทรรศการให้มากกว่านี้
- อยากให้ อ.กุลวรา พูดถึงการสอนวิธีอื่นๆ อีก
- อยากให้อาจารย์ทุกท่านที่โรงเรียนต้นสังกัดมาเข้ารับการอบรมด้วย
- การอบรมครั้งนี้ได้ประโยชน์มากหวังว่าคงจัดอีกและมีโอกาสเข้าร่วมอีก
- อยากให้มีการใช้หุ่นประกอบการเล่านิทานด้วย

สรุปการประเมินผลการบริการวิชาการชุมชน

โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก

สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1-2 พฤษภาคม 2546 ณ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 33 (บ้านทุ่งพร้าว) อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 115 คน มีผู้ตอบแบบประเมิน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 78.26 และมีผู้ไม่ตอบแบบประเมินจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าผู้ประเมินส่วนใหญ่ประเมินในทุกหัวข้อ และมีความพอใจในการต้อนรับมากถึงร้อยละ 68.89 และในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.33 จากแบบประเมิน เนื้อหาที่วิทยากรอภิปรายนั้น ผู้เข้ารับการอบรมมีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 1.11 พอใจในระดับมากและมากที่สุดเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 44.82 และร้อยละ 54.81 ตามลำดับ (รายละเอียดดูได้จากตารางในข้อ 2.1, 2.2 และ 2.3) ผู้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมงานและมีความพอใจในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 2.22 และระดับมากถึงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38.89 และ 58.89 ตามลำดับ

เรื่องของระบบเสียงผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพอใจในระดับปานกลางร้อยละ 67.78 ความเหมาะสมของสถานที่นั้น ผู้เข้ารับการอบรมส่วนน้อยมีความพอใจอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ร้อยละ 28.89 แต่ส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 60 และ 11.11 ตามลำดับ ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ประกอบในการบรรยายเป็นจำนวนมากถึงมากที่สุดคิดค่าเฉลี่ยโดยรวมได้ร้อยละ 87.78

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความพึงพอใจ (%)				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1 การต้อนรับ			7.78	68.89	23.33
2 เนื้อหาที่วิทยากรอภิปราย					
2.1 เรื่อง การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน โดย อาจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์				58.89	41.11
2.2 เรื่อง การเล่านิทานและเทคนิคการเล่านิทาน โดย อาจารย์อัจฉราประดิษฐ์				38.89	61.11
2.3 เรื่อง การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการอ่าน โดย อาจารย์กิมลพรรณ อุ่นแก้ว			1.11	36.67	62.22
3 ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการอภิปรายและเข้าร่วมงานครั้งนี้			2.22	38.89	58.89

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความพึงพอใจ (%)				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
4 ระบบเสียง		3.33	67.78	23.33	5.56
5 ความเหมาะสมของสถานที่		3.33	25.56	60.00	11.11
6 วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการบรรยาย		4.44	7.78	60.00	27.78

7. หัวข้อการอภิปรายที่ต้องการให้จัดในครั้งต่อไป

- การจัดป้ายนิเทศ และการจัดห้องสมุด ๑
- การจัดทำสื่ออย่างง่าย ๑ สำหรับเด็กชั้นประถมช่วงชั้นปีที่ 1
- การทำสื่อการสอนด้วยกระดาษ และการทำชุดการสอนและอื่น ๆ
- การจัดทำสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๑ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- งานประดิษฐ์ การพับกระดาษเป็นรูปต่าง
- เทคนิคการทำผลงานวิชาการแต่ละรายวิชา
- การยกตัวอย่าง การนำเข้าสู่เนื้อหาในมัธยม (ประมาณ 1 เรื่องสั้น ๆ)

8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- การจัดอบรมครั้งต่อไปควรจัดในช่วงเปิดเทอม เพราะช่วงปิดเทอมครูส่วนใหญ่จะกลับภูมิลำเนาของตนเอง
- ขอเชิญวิทยากรไปอบรมที่โรงเรียนในจังหวัดใกล้เคียงบ้าง เพราะระยะทางในการมาอบรมไกลมาก อยากให้เพื่อนครูที่ไม่ได้มาเข้าอบรมได้รับความรู้ด้วย
- การทำสื่อการสอนด้วยกระดาษ ควรแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ต้องนำมาล่วงหน้าเพราะจะได้เตรียมมาให้ครบและทำสื่อที่เป็นประโยชน์ใช้ได้จริง
- การแบ่งกลุ่มจัดกิจกรรม ผู้เข้าอบรมกลุ่มใหญ่เกินไป ควรให้มีสมาชิกน้อยลง หรือควรเพิ่มวิทยากรผู้ช่วย เพราะไม่ได้ยินเสียงวิทยากรบรรยาย ควรมีเครื่องขยายเสียงเข้าช่วยจะดีมาก
- ควรจัดทำขั้นตอนวิธีการทำสื่อต่าง ๆ เป็นเอกสารประกอบไปด้วย เพราะปฏิบัติอย่างเดียวไปทำอีกครั้งมักจำไม่ได้
- จัดดีมาก ควรจัดให้ต่อเนื่องทุกปี เพิ่มประสบการณ์ที่แปลกใหม่
- จัดทำสื่อการสอนตามสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยให้เวลาลงมือปฏิบัติมากกว่านี้จะได้นำไปใช้ในการเรียนการสอนต่อไป
- ระยะเวลาในการอบรมน้อย ควรเพิ่มเวลามากขึ้นเป็น 5 วัน กิจกรรมที่ได้จะหลากหลายแบบขึ้น เพื่อให้ผู้เข้าอบรมจะได้ความรู้และชิ้นงานเยอะ ๆ และควรเพิ่มวิทยากรจะดีมาก
- อยากให้มีการจัดครั้งต่อไปอีก

สรุปการประเมินผลการบริการวิชาการชุมชน
โครงการวรรณกรรมนิทานสำหรับเด็ก สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4-5 พฤษภาคม 2546 ณ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 46 (ดอกคำใต้) อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีผู้รับการอบรมจำนวน 115 คน มีผู้ตอบแบบประเมิน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 87.82 และมีผู้ไม่ตอบแบบประเมินจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 12.18 ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าผู้ประเมินส่วนใหญ่ประเมินในทุกหัวข้อ และมีความพอใจในการต้อนรับมากถึงร้อยละ 56.44 และในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34.65 จากแบบประเมิน เนื้อหาที่วิทยากรอภิปรายนั้น ผู้รับการอบรมมีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางเฉลี่ยร้อยละ 4.95 ระดับมากและมากที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 37.95 และ 57.10 ตามลำดับ (รายละเอียดดูได้จากตารางในข้อ 2.1, 2.2 และ 2.3) ผู้รับการอบรมได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมงาน และมีความพอใจในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 3.96 และระดับมากถึงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.58 และ 54.46 ตามลำดับ

เรื่องของระบบเสียงผู้รับการอบรมส่วนใหญ่มีความพอใจมากถึงร้อยละ 54.46 ความเหมาะสมของสถานที่นั้น ผู้รับการอบรมบางส่วนมีความพอใจอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 13.37 แต่ส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 53.47 และ 19.80 ตามลำดับ ผู้รับการอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ประกอบในการบรรยายเป็นจำนวนมากถึงมากที่สุดคิดโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 45.55

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความพึงพอใจ (%)				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1 การต้อนรับ			8.91	56.44	34.65
2 เนื้อหาที่วิทยากรอภิปราย					
2.1 เรื่อง การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน โดย อาจารย์กุลวรา ชูวงศ์ไพโรจน์			2.97	46.53	50.50
2.2 เรื่อง การเล่านิทานและเทคนิคการเล่านิทาน โดย อาจารย์อัฉราประดิษฐ์			2.97	34.65	62.38
2.3 เรื่อง การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการอ่าน โดย อาจารย์ภิมลพรรณ อุ่นแก้ว			8.91	32.67	58.42

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความพึงพอใจ (%)				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
3 ประโยชน์ที่ท่านได้จากการอภิปรายและเข้าร่วมงานครั้งนี้			3.96	41.58	54.46
4 ระบบเสียง			10.89	54.46	34.65
5 ความเหมาะสมของสถานที่		1.98	24.75	53.47	19.80
6 วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการบรรยาย		2.97	5.94	52.48	38.61

7. หัวข้อการอภิปรายที่ต้องการให้จัดในครั้งต่อไป

- การเขียนขยายความ การกล่าวสุนทรพจน์ การวิจัยในชั้นเรียนแบบแผนเดียว
- การเขียนหนังสือ
- การจัดทำแผนการเรียนรู้
- การจัดทำสื่อวิทยาศาสตร์ การจัดทำสื่อในสาขาต่างๆ
- การจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนแบบง่ายๆ น่าสนใจ
- การจัดทำสื่อนวัตกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมและเด็กประถม
- การจัดทำหนังสือเด็กที่มีในท้องถิ่น อุปกรณ์ที่ใช้จากเศษวัสดุ
- การจัดทำหนังสือเด็กและกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านสำหรับบเด็กเล็ก
- การสอนภาษาไทยอย่างไรให้สนุก
- เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษให้เด็กประถมชอบ
- จัดในหัวข้อใดก็ได้ที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็ก

8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- กิจกรรมที่จัดให้ความรู้แก่ผู้เข้าอบรมมาก อยากให้มีการปฏิบัติมากๆ ขอขอบคุณคณะอาจารย์มากๆ ที่มาให้ความรู้
- วิทยากรทุกคนเก่งและมีความสามารถมากๆ ขอชื่นชมด้วยความจริงใจ
- ขอให้ป่ากูล (อ.กุลวรา) และคณะอยู่คู่กับครูและเด็กตลอดไปและมีแต่ความสุข
- หัวข้ออภิปรายดี กิจกรรมที่จัดให้เหมาะสมดี สถานที่ที่เหมาะสม ชอบที่สุดห้องแอร์อาคารสี่เขียว
- ดีใจที่ได้รับประสบการณ์เสริมความรู้ วิทยากรทุกท่านได้ทำสิ่งที่ว่ายากสำหรับครูกลายเป็นสิ่งที่ยั่งยืนมาก
- ขอให้นำเสนอการสอน แผนการเรียนรู้การสอน
- ระยะเวลาสั้นควรให้เวลามากกว่านี้ เพราะอายุมากจำทุกอย่างไม่ค่อยจะได้
- ควรนำหนังสือที่เสนอแนะมาขายด้วย
- ควรจัดทำเอกสาร วิธีทำมาเผยแพร่ จะได้นำไปปฏิบัติเองที่บ้าน

- เป็นการให้ความรู้มากซึ่งสามารถนำไปใช้กับเด็กได้มากที่สุด ถ้ามีการอบรมครั้งต่อไปอยากจะให้เพิ่มจำนวนวันในการอบรม เพื่อจะได้สื่อเพิ่มขึ้น
- ครั้งต่อไปหากจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ขอให้เป็นกิจกรรมที่ใช้วัสดุราคาไม่แพงจะดีมาก
- ขอให้จัดการอบรมปฏิบัติการแบบนี้ทุกปีการศึกษา ก่อนเปิดภาคเรียน
- อบรมวันเสาร์-อาทิตย์ และปิดเทอมอย่างนี้ดีที่สุด
- ต้องการให้เพิ่มเวลาอบรมมากกว่านี้ สถานที่อบรมคับแคบและร้อนมาก ขอให้ปรับสถานที่อบรม
- สถานที่ค่อนข้างร้อน บรรยากาศทำให้ผู้เข้ารับการอบรมค่อนข้างเครียด ควรปรับปรุงเรื่องเสียง
- ถ้ามีโอกาสอยากหาประสบการณ์ที่ดีอย่างนี้อีก
- เป็นการอบรมที่สุุดคุ้ม อยากให้มาบ่อย ๆ เชิญวิทยากรมาหลาย ๆ ท่าน เปิดโอกาสให้ครูได้อบรมครบทุกโรงเรียน
- เนื้อหาดีมาก เวลาไม่น้อย มีประโยชน์มาก ควรขยายวัน เวลาในการอบรม แต่ขอเป็นวิทยากรชุดเดิม
- ขอขอบคุณมูลนิธิไทยรัฐเป็นอย่างมาก
- กราบขอบพระคุณวิทยากรทุกท่าน และ ผอ.โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ตลอดจนคณะครูทุกคนที่ได้เชิญชวนมาอบรมในครั้งนี้ ต่อไปคงจะได้มาร่วมอีก
- โอกาสหน้า หากมีการจัดอบรมที่พะเยา กรุณาแจ้งโรงเรียนในสังกัด
- ควรไปจัดที่จังหวัดน่านหมื่นเวียนเปลี่ยนถิ่นบ้าง
- ควรจัดทุกปี เพราะมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนมากที่สุด
- มีสื่อตัวอย่างแจกให้ผู้เข้ารับการอบรมจะดีมาก
- อยากได้ตัวอย่างที่ง่าย ๆ ไว้เป็นแนวสำหรับโรงเรียนที่ไม่ได้มาอบรม

สรุปการประเมินผลการบริการวิชาการชุมชน
โครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก
สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6 มิถุนายน 2546 ณ โรงเรียนวัดทุ่งสมอ อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีผู้รับการอบรมจำนวน 80 คน มีผู้ตอบแบบประเมิน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 73.75 และมีผู้ไม่ตอบแบบประเมินจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25

ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าผู้ประเมินส่วนใหญ่ประเมินในทุกหัวข้อ และมีระดับความพึงพอใจในเนื้อหาที่วิทยากรอภิปรายอยู่ในระดับปานกลางเฉลี่ยร้อยละ 14.64 ระดับมากและมากที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 49.59 และ 35.77 ตามลำดับ (รายละเอียดดูได้จากตารางในข้อ 2.1 และ 2.2) ผู้รับการอบรมได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมงานและมีความพอใจในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 8.77 และระดับมากถึงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 63.16 และ 28.07 ตามลำดับ

เรื่องของระบบเสียงผู้รับการอบรมส่วนใหญ่มีความพอใจในระดับปานกลางถึงมากรวมค่าเฉลี่ยได้ร้อยละ 79.66 ความเหมาะสมของสถานที่นั้น ผู้รับการอบรมส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.68 และ 45.76 ตามลำดับ ผู้รับการอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการบรรยายในระดับปานกลางถึงมากที่สุดโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 33.33

หัวข้อที่ประเมิน		ระดับความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1	การต้อนรับ			14.29	66.67	19.05
2	เนื้อหาที่วิทยากรอภิปราย					
	2.1 เรื่อง การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน โดย อาจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์			1.69	47.46	50.85
	2.2 เรื่อง การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการอ่าน โดย อาจารย์กิมลพรรณ อุ่นแก้ว			27.59	51.72	20.69
3	ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการอภิปรายและเข้าร่วมงานครั้งนี้			8.77	63.16	28.07
4	ระบบเสียง		16.95	37.29	42.37	3.39
5	ความเหมาะสมของสถานที่		5.08	40.68	45.76	8.47
6	วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการบรรยาย			33.90	49.15	16.95

7. หัวข้อการอภิปรายที่ต้องการให้จัดในครั้งต่อไป และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก
- การตัดกระดาษและพับเป็นรูปต่างๆ
- การแต่งนิทานและการวาดภาพประกอบอย่างง่าย
- การแต่งบทกลอนสำหรับเด็ก
- การเล่นนิทานประกอบท่าทาง การใช้หุ่นมือและเทคนิคต่างๆ
- การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
- การจัดกิจกรรมในห้องสมุด
- การจัดมุมหนังสือในห้องสมุด
- การทำบัตรรายการ และการซ่อมแซมหนังสือที่ชำรุด
- สถานที่โล่งดี แต่อากาศร้อนมาก ควรไปจัดในสถานที่ที่เย็นกว่านี้

ประมวลภาพโครงการวรรณกรรมนิทัศน์สำหรับเด็ก

ป่ากุลแนะนำวิธีการสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านในโครงการวรรณกรรมนิทรรศน์แก่ครูที่โรงเรียนวัดทุ่งสมอ อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

อาจารย์นงนวล พงษ์ไพบูลย์ ที่ปรึกษาโครงการ และ อาจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ มอบกระเป๋าหนังสือให้แก่โรงเรียนวัดทุ่งสมอ โดยมีผู้ช่วย ผอ.เป็นตัวแทนมารับ

ป่ากุลนำเด็ก ๆ และผู้ปกครองพับกระดาษพร้อมทั้งเล่านิทานประกอบ ที่สวนสันติชัยปราการ ถ.พระอาทิตย์ กทม.

อ.กุลวรา อ.รพินทร์ และ คุณพรอนงค์ นิยมคำ เลขาธิการมูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก ร่วมทำกิจกรรมศิลปะกับเด็ก ๆ และถ่ายภาพร่วมกันที่บ้านพญาไท

อ.อัจฉรา แนววิชีเล่านิทานให้สนุกโดยมีครูผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้ช่วย ที่โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 33 จ.แม่ฮ่องสอน

อ.กิมลพรรณ สอนการทำภาพสามมิติจากกระดาษ เพื่อเป็นสื่อประกอบการสอนให้แก่คณะครู ที่โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 33 จ.แม่ฮ่องสอน

คณะวิทยากร เจ้าหน้าที่มูลนิธิไทยรัฐ คณะครูโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 46 และครูโรงเรียนใกล้เคียง ถ่ายภาพร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นการอบรม

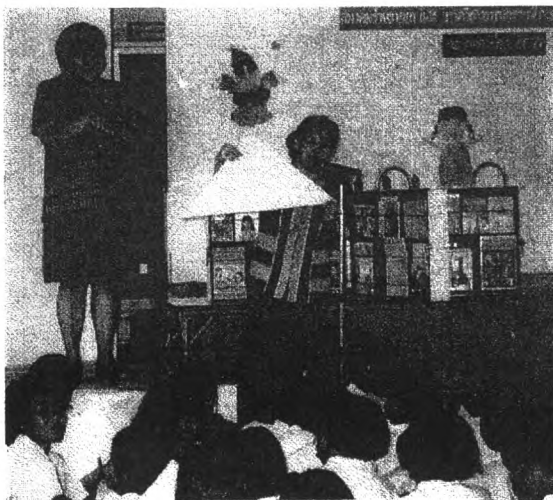
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ และอาจารย์สาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก กล่าวขอบคุณนายกสมาคมร้านขายยาที่ให้การสนับสนุนโครงการและมอบกระเป๋าหนังสือ

สมาคมร้านขายยาผู้สนับสนุนโครงการและคณะวิทยากร มอบกระเป๋าหนังสือให้แก่โรงเรียนวัดท่าบ้านเทิงธรรม จ.นนทบุรี โดยมี ผอ.โรงเรียนเป็นผู้รับมอบ

อ.อัจฉรา และ ป้ากุล แนะนำวิธีการใช้ห้องสมุดฉบับกระเป๋าและให้นักเรียนออกมามีส่วนร่วม

ป้ากุลเล่านิทานไป พับกระดาษไป โดยมีคุณครูเป็นล่ามภาษามือเพื่อสื่อให้เด็กพิเศษหูได้รับรู้และเข้าใจที่โรงเรียนโสตศึกษา จ.ชลบุรี กิจกรรมครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากสมาคมร้านขายยาอีกเช่นกัน

อ.กุลวรา สอนการทำภาพประกอบนิทานจากปลายนิ้ว
โดยการประทับรอยนิ้วมือลงบนหนังสือเล่มเล็กที่ปากกูล
เรียกว่าหนังสือชั้นบันได ให้แก่ครูโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง
อ.ศรีมหาโพธิ จ.ปราจีนบุรี

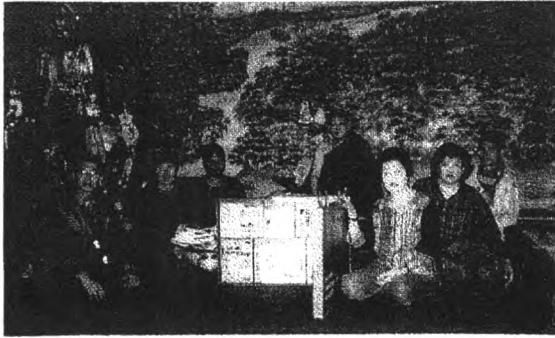
นอกจากครูโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองแล้ว ยังมี คณะครูจากโรงเรียนใกล้เคียงมาเข้ารับการอบรมด้วย

ครูอนุบาลทั้งสามคนกำลังตั้งใจทำภาพสามมิติจากกระดาษ
ที่สอนโดย อ.กิมลพรรณ

เมื่องานเสร็จแล้วก็ต้องมีการนำเสนอ

ผศ.จินดา จำเริญ ผศ.เกษร เจริญรัตน์ และคณะคนไทยใน
เดนมาร์ก ร่วมกันถวายกระเป่าหนังสือแด่เจ้าอาวาสวัดไทย
ในเดนมาร์ค

การอบรมปฏิบัติการวรรณกรรมนิทรรศน์สำหรับเด็ก
ที่โรงเรียนอัมพันศึกษา กรุงเทพมหานคร

การอบรมครั้งนี้คณะวิทยากรได้ถวาย
ความรู้แด่พระภิกษุด้วย

คณะครูสนใจฟังและปฏิบัติตามวิทยากรอย่างตั้งใจ

ที่ ศธ.1115.08.06.05 / 73

โรงเรียนวัดนพคุณ หมู่ที่ 4 ต. นาซา
อ. หลังสวน จ. ชุมพร 86110

4 กรกฎาคม 2546

เรื่อง ตอบขอบคุณ

เรียน หัวหน้าสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ด้วย ผศ. จินดา จำเริญ และ ผศ. บุญศรี ไพรัตน์ ได้กรุณาต่อ ยอดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน หลังจากได้มอบห้องสมุดกระเป๋าให้โรงเรียนวัดนพคุณ ด้วยการส่งหนังสือใหม่เพิ่มเติมไปให้ห้องสมุด หนังสือใหม่เป็นที่น่าสนใจของนักเรียนทุกระดับชั้น ตอนพักกลางวันจะได้ยินเสียงนักเรียนชั้น ป. 2 อ่านนิทานวรรณคดีไทย ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยได้ยิน

โรงเรียนขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง และหวังว่านักเรียนโรงเรียนวัดนพคุณจะได้รับความอนุเคราะห์จากสาขาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ . (ประสานมิตร) ในโอกาสต่อไปอีก

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวนงภัทร โกลิยพันธ์)

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดนพคุณ